

**MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ
Katedra psychologie**

Diplomová práce

(obor psychologie)

MANIPULATIVNÍ TECHNIKY SCIENTOLOGICKÉ CÍRKVE

Vypracoval: Jiří Steinbauer

Vedoucí práce: doc. PhDr. Zbyněk Vybíral, Ph.D.

Brno

2007

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně, a že jsem všechny vědomě použité
informační zdroje uvedl v seznamu literatury.

Děkuji doc. PhDr. Zbyňkovi Vybíralovi, Ph.D. za odborné vedení práce.

Obsah

1 Úvod.....	5
2 Sekty	7
2.1 Definice sekty	7
2.2 Znaky sekty.....	10
3 Scientologie, respektive Dianetika	17
3.1 Základní principy Scientologie	18
3.1.1 Oficiální představení Scientologické církve podle oficiálního webu:	18
3.1.2 Popis principů Scientologie dle nezávislých zdrojů	18
3.1.3 Auditing	19
3.2 Charakteristika Scientologie	21
3.2.1 Oficiální popis scientologického náboženství	21
3.2.2 Charakteristika Scientologické církve dle nezávislých odborníků	22
3.2.3 Most ke svobodě	24
4 Manipulace-manipulativní techniky	25
4.1 Kritéria zhoubných kultů	26
5 Výzkumná část.....	30
5.1 Výzkumný soubor	30
5.2 Metoda sběru dat.....	31
5.3 Zpracování a analýza dat	32
5.3.1 Tématická analýza	32
5.3.2 Kategoriální systém	32
5.4 Analýza a interpretace	33
5.4.1 Kategorie manipulativního chování z tématické analýzy	33
5.4.2 Podrobné analýzy rozhovorů	42
6 Diskuze výsledků	78
7 Závěr	82
Seznam literatury	83
Seznam příloh	86

1 Úvod

Neupisovat se žádné filozofické škole, žádnou vyslovitelnou pravdu nepovažovat za výlučnou a jedinou, být pánem svých myšlenek;

Učit se účinně ze všeho minulého, naslouchat současníkům, být otevřen všem možnostem.

Karl Jaspers

Po státním převratu roku 1989, kdy došlo k celkové demokratizaci a zejména po roce 1991, kdy vstoupil v platnost zákon č.308 sbírky zákonů o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností, došlo k nárůstu počtu všech náboženských skupin. Vedle církví tradičních sem přišly nebo byly založeny náboženské skupiny nové – tzv. Nová náboženská hnutí. Všechny tyto skupiny zaznamenaly prudký rozvoj, který odpovídá podmínkám soudobé společnosti, kdy vedle sebe pluralitně působí zavedené tradiční církve a nově se formující náboženské skupiny. Otevřela se ale také možnost nezaujatě náboženské trendy v České republice zkoumat a porovnávat je s náboženskými fenomény v jiných společnostech.(Lužný, 1997, s.11) Výzkum působení náboženských hnutí vnímá Lužný jako „naléhavou výzvu“ už vzhledem k „bouřlivým polemikám“ jak mezi veřejností tak v akademické obci. Scientologická církev mezi nová náboženská hnutí bezpochyby patří a o její kontroverzi se zmiňuje řada autorů (Vágnerová (1999), Růžička (2001), Porterfield (1997), Giddens (2001), Hassan (1994) a další.

O manipulaci jsem se začal zajímat v prvním ročníku studia. Byla nám tehdy představena kniha *Manipulativní nátlak, aneb proč tak snadno uposlechneme druhé* od amerického marketingového experta Douglase Rushkoffa (2001). Zaujalo mne, jakým způsobem reflektuje manipulace, kterým jsme vystavováni každý den a jak je schopen o nich pojednávat. Svět sekt mě zajímal již dlouho předtím. Přesto jsem měl o nich spoustu informací zkreslených. Paradoxem je, že informace, které jsem získával převážně z populárních zdrojů, vytvářely o sektách přívětivější obraz reality, než je skutečnost taková, jak ji vnímám dnes. To reflektuje Steven Hassan (1994), který tvrdí, že nebezpečnost

manipulace - sektářské zejména - máme tendenci podceňovat, protože pýcha homo sapiens nepřipouští možnost, že by člověk rozumný mohl být takto zneužit.

Původně jsem plánoval napsat práci o manipulativních technikách sekt obecně. Práce, která by se snažila popsat sekty působící v České republice obecně, by však byla příliš obecná a nedovolovala by prozkoumat problematiku do hloubky.

Proto jsem si ve spolupráci s vedoucím mé diplomové práce vybral jednu skupinu, kterou jsem se kvalitativně pokusil zanalyzovat - Scientologickou církev.

Ta mě fascinovala svým systémem, který je mezi skupinami považovanými za sekty naprosto unikátní. Je u ní kombinován rozsáhlý „pseudovědecký“ systém, zahrnující mimo jiné i léčivé přístupy nazývané auditing, obsahově nejbližší psychoterapii. Autorem systému je zakladatel sekty – církve Lafayette Ron Hubbard, jenž zároveň vytvořil a popsal spirituální ideologii a církevní život. Tím v sobě spojuje dva základní proudy podle Hassanovy typologie sekt(1994)– náboženský a psychoterapeuticko-výchovný.

Navíc tato církev dokázala přitáhnout řadu tak zvaných celebrit, což může motivovat širokou škálu lidí.

Cílem práce je zjistit, jaké Scientologická církev používá manipulativní techniky a jakým způsobem je aplikuje. To se pokusím provést analýzou dat, která nasbírám rozhovory se členy Scientologické církve. Identifikovat manipulativní techniky podle kritérií, která postuloval Lifton (1987).

2 Sekty

Nutkavé hledání jistoty není výrazem opravdové víry, ale má kořen v potřebě přemoci nesnesitelnou pochybnost.

Erich Fromm

Jak vyplývá z dat Českého statistického úřadu (1991,2001), obliba skupin rozvíjejících spiritualitu roste, přestože v absolutních číslech se Česká republika stává stále více ateistickým národem, než jakým byla kdykoli v historii. Mezi nově vznikajícími náboženskými hnutími jsou ve velké míře zastoupeny i skupiny, jejichž motivy a vzorce chování nejsou společností akceptovány. Některé jsou dokonce hodnoceny jako manipulativní a psychickému a fyzickému zdraví člověka nebezpečné - sekty. Samotný fakt, že existuje již 12 let Společnost pro studium sekt a nových náboženských hnutí a jejich poradna, svědčí o legitimitě vědeckého zájmu o sektářskou problematiku.

Jak uvádí Zdeněk Vojtíšek (1998), kvalitní náboženská společnost své následovníky vede dál k rozšíření obzorů, k přijímání podnětů z vnějšku, k promýšlení souvislostí, sebereflexi, k dospělé a odpovědné víře. Sekta má naopak zájem na tom, aby její členové zůstali „dětmi“, a to jak ve smyslu duševní, tak duchovní zralosti, neboť dětská mentalita je pro ni z hlediska ovládnutí nejvýhodnější.

2.1 Definice sekty

„Sekta je produkt mocenského prostředí, ve kterém vzniká - chápe se jako jediný nositel jediné pravdy a odtud čerpá přesvědčení o své jedinečnosti a výlučnosti. Její další vývoj (pokud k němu dojde) směřuje k ustavení podobné mocenské kontroly, proti které svým vznikem protestovala.“ (Lužný, 1997, s.122)

Samotné slovo sekta nepochází, jak je někdy chybně zmiňováno, z latinského *secare* (oddělovat) nýbrž z taktéž latinského *sequi* – následovat (Merriam-Webster's Collegiate® Dictionary, Eleventh Edition, 2003).

„Stejně jako v jiných oblastech sociálně vědního výzkumu přináší užívání pojmů sekta a církev řadu problémů. Ty plynou z prostého faktu, že sociální vědy používají k popisu

lidského chování jazyka, kterého lidé užívají v komunikaci, tedy jazyka, který nese významy dané kulturní tradicí. Proto je zapotřebí vždy chápat užívané pojmy v kontextu konkrétní rozpravy. V našem případě to znamená odlišovat snahu o nehodnotící vymezení pojmů sekta a církve, jak je tomu v religionistice a sociologii náboženství (které používají tyto pojmy k označení typů náboženských organizací), od teologického pojetí (které chápe církev jako viditelné Tělo Kristovo a sekty jako odpadlíky od církve). Ještě další rovinu pak tvoří používání výrazu sekta jako nástroje ke kritice působení některých skupin (kdy určujícím znakem sekty je údajná nebezpečná uzavřenost určité skupiny).“ (Lužný, 1997, s.119)

Z porovnání různých pramenů však plyne, že ohledně definice sekty mají autoři v zásadě podobné názory, které se liší v detailech. V anglosaské literatuře je slovo sekta zaměňováno slovem *Cult* (Štampach, 1998). Vzhledem k tomu, že anglosaská literatura byla klíčovým zdrojem práce, budu používat i tento pojem v české transkripci (kult). V sociologii existují názorové proudy, které vymezují sektu a kult podle různých kritérií. Pro potřeby psychologické práce považuji za ideální vymezit sektu jako typologickou dichotomii proti církvi, kterou z religionistiky přinesl do sociálních věd Max Weber. „Zmíněné kategorie Weber rozpracoval jako ideální typy, tedy jako abstraktní teoretické konstrukty, které vznikly vyhrocením jediného nebo několika typických znaků. Ideální typ spojuje určité vztahy a procesy do vnitřně nerozporné konstrukce, která není totožná s konkrétní historickou skutečností. Jeho význam spočívá v tom, že umožňuje empiricky specifickou souvislost mezi jevy typologicky znázornit a lépe pochopit. Tím, že ideální typ není určen k hodnocení a že si nenárokují empirickou platnost, stává se metodologickým nástrojem snahy o nehodnotící uchopení sociální reality a úsilí o oddělení vědy od víry.“ (Lužný, 1997) Kay M. Porterfield (1997) ve své knize *O sektách* píše:

„Sekty, ať už na své členy působí kladně či zlobně, musí mít tři základní vlastnosti: žijícího, charismatického vůdce, který je přesvědčen o své nadlidské moudrosti, autoritářskou mocenskou strukturu, neměnné zákony“. Porterfield (1997)

Podobným způsobem definuje kult i *Gale Encyclopedia of Psychology* (2001): „Vysoce organizovaná skupina vedená dynamickým vůdcem, který uplatňuje silnou kontrolu. Kult je strukturovaná skupina, většinou tvořena členy, kteří jsou bezpodmínečně loajální k dynamickému vůdci. Vůdce kultu většinou rozhoduje o všem – pokud ne ve všech aspektech života, často trvá na tom, aby jeho následovníci přetrhali všechny vazby se světem

mimo kult. Takové skupiny o sobě často uvažují jako o náboženství, ale existují i kulty jiných typů.“

Nepovažuji spolu s ostatními českými citovanými autory za klíčové, jestli vůdce žije, či je nahrazen ideologií. Mnohem větší prostor pro aplikaci pojmu vytvořil Odillo Štampach:

„Sektářství se někdy charakterizuje jako náboženský totalitarismus. Někdy se doplňují další znaky, které s autoritářstvím úzce souvisejí, např. fundamentalismus vzhledem k naukám či textům, uzavřenost vůči okolí a selekce informací. Má-li tato charakteristika vystihnout všechny případy, není vhodné počet znaků příliš rozšiřovat (a tím zužovat rozsah pojmu).“ Štampach (1998)

Pro potřeby této práce nejvíce vyhovovaly definice Zdeňka Vojtíška (1998). Jeho rozvitá teorie kritérií sektářských rysů skupin je zřejmě nejkomplexnější dostupnou deskripcí. Základním kritériem sektářství je podle Vojtíška kvalita. „Kvalitou zde není míněna míra pravdivosti toho, co tyto skupiny hlásají a čemu jejich následovníci věří. Otázka pravdivosti je natolik úzce spjata s osobní vírou či nevírou toho, kdo by se o takové hodnocení pokoušel, že je téměř vyloučené stanovit v tomto směru objektivní kritéria.“ (Vojtíšek, 1998, s.19) Nemám zde na mysli ani kvalitu víry ve smyslu její opravdovosti, upřímnosti či stupně nasazení v její prospěch. Tyto vlastnosti jistě velmi mnoho svědčí o kvalitách příslušníka té či oné náboženské skupiny, naprosto nic ovšem nevypovídají o skupině samé. Pokouším-li se zacházet s pojmem kvality, činím to pouze ve smyslu otázky, jak se ta která náboženská skupina chová k svým jednotlivým příslušníkům. „Pokud jsou tyto příslušníci oklamáváni, manipulováni, citově vydírání, vedeni k nekritické poslušnosti a k závislosti, která v extrémních případech může znamenat až ohrožení jejich zdraví či života, považuje se za společensky nutné označit takové náboženské skupiny za málo kvalitní a varovat před nimi.“(Vojtíšek, 1998, s.19)

Ty skupiny, které jsou kvůli svému jednání vůči jednotlivcům viděny jako škodlivé, nebezpečné či zneužívající své příslušníky, bývají označovány slovem „seky“. Typickým příkladem sektářských skupin, kde není třeba se rozpakovat s názvem sekta jsou podle Vojtíška (1998) Scientologická církev, Církev sjednocení, Rodina, Imanuelité, následovníci Bhagwana Rajneeshe a Náboženská společnost Svědkové Jehovovi. Jako sektu Scientologickou církev označuje také zcela automaticky Giddens (2001, s.522).

2.2 Znaký sekty

Na sektách bývá často na první pohled vidět, že v nich nevládne atmosféra svobodného myšlení. Její členové komunikují a vystupují jenom v rámci úzkých mantinelů jim vymezených. Pokusy tyto mantinely překročit bývají vnímány jako útok. Jejich chování je však deklarováno jako svobodné a důležité je, že členové sami se tak mnohdy cítí. To typicky rezonuje s touhami a potřebami mládeže. Pro období mládí je příznačná touha po svobodě a autonomii. Úspěchu u mládeže může sekta snáze dosáhnout i díky tomu, že mládež v tomto období často svou novou svobodu a novou referenční skupinu teprve vymezuje poté, co se zbavila dosavadních.

Příčinou absence svobodného myšlení a jednání je zpravidla dominantní a silná autorita. Ta je představována Vůdcem, zakladatelem, mesiášem a podobně. Jeho názory, příkazy a rozhodnutí mají nezpochybnitelnou váhu. Dokonce i v oblastech, které se věrouky dané skupiny vůbec netýkají. „Při posuzování pravdivosti nové informace se člen sekty daleko spíše ptá, odkud tato informace přichází (zda se jedná o zdroj, který sekta schvaluje), než co tato informace obsahuje.“ (Vojtíšek, 1998, s.20) Zvykem bývá „lustrace“ médií a knih, se kterými může přijít člen sekty do styku. Takové zdroje, které neschválili ti, kteří stojí alespoň o málo výše v hierarchii, jsou zakazovány, nebo minimálně nedoporučovány. Takovýto systém vede k tuhému centralismu, který obvykle vylučuje jakékoli spontánní aktivity. Takovéto praktiky bývají ovšem vnímány nikoli jako omezování, nýbrž jako přebírání břemene rozhodování a odpovědnosti za negativní rozhodnutí. Odpovědnost a rozhodování nese Vůdce a po běžném členovi pak za to žádá pouze poslušnost, která je z náboženských důvodů nezpochybnitelná. Učení sekty, propojené se silnou autoritou, je jednoduché, propracované a zdánlivě logické. Duchovně tápajícího člověka naplní a uspokojí v mnoha ohledech. Kromě vyřešení existenciálních otázek mu dá smysluplnou náplň prožívání času ve službě organizaci. Výjimkou není ani sugerování základních prvků víry v hypnotických či extatických stavech, které jsou pochopitelně těžko napadnutelné zvnějšku, protože na straně člena skupiny stojí vždy argument osobního prožitku a podobně.

„Silná autorita na druhou stranu umožní členu sekty zažívat **pocit moci a důležitosti**. Bývá pro něho lákavé příslušet k organizaci, která dříve či později bude vládnout nad tímto

světem a která si už nyní činí nárok na vlastnictví klíče k řešení všech jeho problémů. I když tento člen zatím trpí od lidí vně organizace nepochopením, je mu jasné, že jejich nevědomost je pouze dočasná a že jeho organizaci i jemu samotnému jistě nakonec dají za pravdu.“ (Vojtíšek, 1998, s.21)

Z těchto důvodů nebývá potřeba bezvýhradnou poslušnost přímo vynucovat. Tím, že se implicitně předpokládá, se stává motivačním prvkem k získání uznání a přijetí skupiny – typický klíčový faktor pro člověka psychosociálně frustrovaného. Toto bývá pro členy nejvyšší odměnou, proto tito lidé dodržují poslušnost rádi a oddaně. Takový nenápadný a nevnímaný tlak je daleko účinnější než přímé vynucování kázně a navíc druhou alternativou je pouze odchod ze skupiny. To však často nebývá téměř možné. V této souvislosti je možno hovořit o silné závislosti. Základním kamenem takovéto závislosti jsou **emoce**.

„Pro tento druh skupin se člověk zřídka rozhoduje na základě rozumové úvahy, ale daleko spíše v naději na uspokojení (třeba nepřiznaných) citových a sociálních potřeb. Již při jeho získání pro skupiny hrály city pravděpodobně rozhodující úlohu - byl obklopen lidmi, kteří ho oceňovali, dávali mu najevo svou lásku, přesvědčili ho o bezproblémovosti vztahů mezi sebou a vzbudili v něm touhu mezi ně patřit. Pokud toto tzv. **bombardování láskou** probíhalo v dostatečné intenzitě, nakonec rád přijal za své vše, co mu splnění této touhy umožnilo. Opustit po tomto procesu skupinu by pak znamenalo ztrátu této možná nejdůležitější oblasti jeho citového života.“ (Vojtíšek, 1998, s.21)

Prvek bombardování láskou je velmi přitažlivý zejména pro mladé, kteří ve svém ve svém citovém zázemí – například rodině – citově strádali a zažívali tak citovou frustraci. Při náboru do sekty bývají často využívány marketingové techniky psychické manipulace. Příkladně je to vytvoření atmosféry „neopakovatelné“ šance, kterou se rozhodně vyplatí využít. V euforii „výhodného“ obchodu a ve společnosti milých, přátelských lidí člověk rychle ztrácí soudnost. Dále následuje plné pokrytí volného času náročnými aktivitami, aby nový člen neměl příležitost si svou novou situaci z odstupu promyslet. Velký tlak také vyvíjí skupina pokročilých členů, jejichž vzorce chování si mohou adepti na členství v sektě osvojovat a identifikovat se s nimi. Celá procedura pak je završena slavnostním přijetím – ceremoniálem – do skupiny. Toto své rozhodnutí vnímá nový člen jako naprosto svobodné a skupina samotná jej v tom pochopitelně utvrzuje. Atraktivní je jistě i samotný prvek ritualizace těchto úkonů. Jak jsem psal výše, dnešní tak zvaně civilizovaný svět od mystiky a rituálů spíše upouští. Prvky tajemna a mystiky jsou ale od pradávna lákavé pro všechny.

Logicky množství nových aktivit začne nárokovat i čas doposud vyhrazený pro jiné činnosti – různé koníčky, sporty, či přátele. To je implicitně kalkulovaný obsah a důležitý moment života v sektě. Přetrháním vazeb s vnějšími aktivitami mimo sektu přichází člen o sociální zázemí, do kterého by se mohl potenciálně vrátit. To je důležitý moment přechodu do plného nasazení, ze kterého se slevuje jen velmi obtížně. Každá změna pracovního tempa je totiž hodnocena zpětnou vazbou ve formě chování ostatních členů a vedení. Touha člena po zahrnování láskou, obdivem a úctou, kterého se mu dostávalo na začátku, ho vede do vyšších výkonů a dalších povinností. Tento mechanismus připomíná podmíněnou lásku

Často sice nad rámecové aktivity nejsou povinné, ale členům je naznačeno, že neúčast by byla ochuzením nejen pro něj, ale zejména pro nové vztahy s novými přáteli. Tímto se aktivity, které se zpočátku zdály jako inspirující a zábavné, stávají spíše povinnostmi a službou kvůli dalším nově příchozím. Mezi výkonem člena, jeho duchovním růstem a zasvěcením existuje přímý kauzální vztah. Postupem času se díky tomu přemění duchovní náplň v tenzi spojenou s pocitem viny. Člověk se cítí osobně zodpovědný za všechny nezdary osobní i skupinové. Hledá odpuštění (sekty), pro které je ochoten mnoho udělat.

„Dynamika skupiny často nedovoluje jakýkoli problém si ani přiznat (zvláště destruktivní to může být ve skupinách hlásajících pozitivní myšlení). Pokud se problém stane zřejmým, „ordinuje se“ pouze více četby posvátných textů, více poslechu motivačních kazet, více modliteb či meditace, větší objem práce pro sektu, větší oddanost apod. Největším zatížením vinou a totální životní prohrou by bylo sektu opustit. K tomu ovšem nalézají sílu jen lidé mimořádně silní nebo mimořádně zoufalí.“(Vojtíšek, 1998, s. 22)

Jedinou motivací člena sekty ovšem nejsou jen pozitivní city. Systematicky je v něm budován pocit strachu.

„Sekty cílevědomě a trpělivě budují ve svých členech představu nebezpečného nepřítele (může jím být např. vláda, psychiatrii, komunismus, „systém“ tohoto světa apod.), který sektu neustále pronásleduje a před nímž je nutno mít **strach**. Pocit strachu a ohrožení bývá vyvoláván i pravdivými, ale nezřídka jednostranně interpretovanými informacemi o katastrofách, světové ekologii, ekonomice či jiných globálních problémech. Podobně se

hovoří i o otázkách, které trápí (přinejmenším) západní civilizaci - rozpadu tradičního chápání rodiny a autority, o kriminalitě, rasismu a dalších.“(Vojtíšek, 1998, s.23)

Tyto obavy pomáhají kreslit černobílý obraz, v němž se vše dobré nachází ve „světě“ sekty a vše zlé, zkažené, povrchní, podléhající zkáze či finální globální katastrofě ve světě mimo tuto skupinu. Podobně to funguje i časově. Před příchodem do sekty bylo vše špatné, nebo aspoň nedostačující - nesprávné. Po příchodu se rázem vše změnilo ve skvělé. Důraz je kladen na překračování **hranice** my versus oni a opuštění skupiny je vnímáno jako vydání do nepřátelského světa. Toto je také podle Liftona (1984) „existenční provizorium“ - jedno z osmi totalitních kritérií, která uvádím v kapitole 3.

S černobílým viděním světa souvisí i pro sekty charakteristická výlučnost. V členech je budován pocit **výjimečnosti** a **nadřazenosti**, která je postavena buďto na zvláštním a jedinečném poznání, které se jim dostalo anebo na poslání, k němuž byli vyvoleni. Zajímavý je také prvek periodizace dějin, který některé sekty využívají. Ocitáme se v poslední nebo jinak vrcholné fázi dějin, kdy právě členové sekty mají tu výlučnost být u toho coby zasvěcení a oproti ostatním nevědomým získávají výsadní postavení. Opustit pak takové společenství znamená **zradit** všechno lepší v sobě samém.

„Odchod ze sekty není lehký i kvůli množství investovaného času, prostředků či obětí, které taková organizace od svých členů vyžaduje. Tím, že kontroluje prakticky celý život svých následovníků, přivádí je taková skupina do množství situací, kdy se pro ni angažují. Míra tohoto angažování je pochopitelně v různých skupinách různá, výjimkou však nejsou roky plného pracovního nasazení, oběť vlastního majetku, či dokonce ochota položit svůj život. Čím více člověk investuje, tím bolestnější je pro něho přiznání, že skupina takových obětí nebyla hodna, a tím nepravděpodobnější je i jeho rozchod se skupinou. Nejtěžší je ale tento rozchod, pokud se sektě podaří svého člena izolovat. Je častou zkušeností rodičů, manželů či přátel, že jejich nejbližší se jim po setkání se sektou stále více a více ztráceli. Příčinou mohlo být odmítnutí těchto „starých svazků“ ze strany sekty a osočení těch, kdo doposud stáli nejbližší. Jinou příčinou může být onen rozdělený černobílý svět, jehož hranici není možné za obětí sekty překročit, nebo třeba „jen“ jiné pojmosloví a jiný způsob myšlení, které postaví mezi bývalé blízké lidi komunikační zeď. Pokud se taková izolace podaří a následovník nemá jiné blízké lidi než ty „své“ v sektě, je pro něho odchod téměř nemožný.“(Vojtíšek, 1998, s.24)

Toto všechno tvoří ze sekty uzavřené společenství. Málokdy se někdo veřejně angažuje - například v politice, občanských sdružení, nebo sportovních klubech. Naprosto výjimečně se angažují v dlouhodobé a konkrétní sociální práci. Uzavřené je společenství i vůči kritice. Názory kritiků z vnějšku nemají pro členy sekty žádnou hodnotu. Chování sekty k členům či potenciálním členům a k těm, kdo o členství neuvažují či ho třeba již zrušili, bývá diametrálně odlišné. Sekta nechápe sebe samu jako veřejnou službu, otevřenou každému bez ohledu na jeho motivy a postoje. Daleko více jí jde o vytržení člověka z jeho dosavadního působiště a bezohledné přesazení do vlastního, kontrolovaného sociálního prostředí.

Rozdíl mezi kvalitní a nekvalitní skupinou (sektou) spočívá v tom, že kvalitní náboženská skupina – tedy skupina podporující prosociální chování členů - své členy podněcuje k duchovnímu růstu, k rozšiřování obzorů k sebereflexi a odpovědné víře. Sekta oproti tomu má zájem, aby k žádnému růstu nedocházelo. Aby člen zůstal „dítětem“ co do duševní i duchovní zralosti, protože takoví členové jsou z hlediska ovládnutí optimální. Proto jsou lidé se svými neupevněnými názory a existenciálními otázkami ideálními kandidáty.

Dále je třeba zdůraznit, že sektářské rysy nese každá náboženská společnost v první fázi svého zakládání. Musí ji inspirovat a živit silná a do určité míry fundamentalistická myšlenka – jinak by nová skupina neměla smysl. K takové fázi patří také misijní činnost, která díky nekritickému nadšení stoupenců skupiny může obsahovat i manipulativní techniky. Rozdíl mezi kvalitní a nekvalitní skupinou tedy není na první pohled vidět. To se mění v pozdější fázi, kdy dané společenství není už nové a lze říci, zda se vyvíjí zdravě, či ne. Jedním z nejdůležitějších faktorů je otázka Vůdce a jeho autority, zda je ochoten snášet kritiku, zda se považuje za nahraditelného a zejména, jakým způsobem je - může být - nahrazen. V sektách je typické, že Vůdce bývá dosazen „shora“ ať už Bohem či osvícením a zrovna tak nižší členové v hierarchii jsou dosazováni výše postavenými na základě zásluh.

„Často uváděným argumentem v neprospěch sekt bývá **závislost** jejich členů na vůdci či jeho organizaci. Jak ještě uvidíme v dalších odstavcích, tato závislost může doznat obrovských rozměrů a může způsobit i újmu na zdraví či ztrátu života. Ve většině případů ovšem není závislost tak dramatická, byť je někdy po právu řazena vedle závislosti drogové. Je snad možno argumentovat i tak, že závislost na sektě je v určitém smyslu horší než závislost na droze, neboť v případě drog si závislý většinou uvědomuje vážnost situace a dává

za pravdu okolní společnosti, která s jeho aplikací drog nesouhlasí. Závislý na sektě si naproti tomu žádnou potřebu pomoci nepřipouští a nesouhlas okolí si vykládá pouze jako potvrzení správnosti své cesty.“ (Vojtíšek, 1998, s.28)

Tento názor sdílí i Hassan (1994). Největší nebezpečnost bezpochyby vykazují sekty silně závislé na Vůdci a ty, které jsou silně izolované – ať už sociálně nebo doslova na odlehlých místech v uzavřených komunitách.. Tedy vyznačující se faktory nejvíce diskutabilními a nejméně změřitelnými a popsitelnými. V extrému mohou tyto faktory vést až k hromadným vraždám nebo sebevraždám. To jsou sice kritéria měřitelná dobře, ale z podstaty věci pouze zpětně. Z této skutečnosti také vyplývá, že všechny skupiny s charakteristikami závislosti a izolace mohou být potenciálními ohnisky těchto činů. Pokud by bylo kritériem kvality pouze štěstí člena, je třeba říci, že lidé v sektách bývají v počátečních fázích šťastni. Objevují smysl života a osobní duchovní rozměr, připadají si důležití a seberealizovaní. Takový stav se dá přirovnat zamilovanosti.

Proto existují názory, které obhajují prospěšnost sekt v případě sociálních ztroskotanců, či jako **alternativu** drogovým a jiným závislostem. Pro představu o mylnosti takových obhajob postačí vyjádření vedoucího programu DropIn Mgr. Martina Titmana, který po zkušenostech se substitucí drog protidrogovým scientologickým programem Narkonon jednoznačně řekl, že svým klientům by doporučil zůstat na heroinu. Pokud tedy samozřejmě je člověk v situaci, kdy musí takovou volbu vůbec provádět.

Stav první euforie však netrvá věčně a je jen otázkou času, kdy se první „zamilovanost“ změní v „povinné štěstí“ člena sekty, který si nedostatek štěstí nesmí ani připustit, nebo dokonce sektu opustit. Často je členství v sektě **důvodem opuštění studia**, či zaměstnání a rezignací na další odborný růst. To má vliv samozřejmě i při případném opuštění skupiny, protože člen sekty opouští skupinu většinou **dezorientovaný** a s nízkým **sebehodnocením**. V takovém stavu je jen těžko schopen navazovat vztahy, natož získat dobré zaměstnání. Odchod ze sekty je podle Vojtíška (1998) považován za jeden z nejvíce traumatizujících zážitků a často se neobejde bez vnější intervence.

Nelze také opomenout, že mnoho lidí právě o izolaci stojí. Vyhovuje jim únik z nedostatečného rodinného prostředí, nebo naopak příliš milujícího a omezujícího, od kterého si slibují svobodu a samostatnost. Špatné také je, že díky možnosti rodičů odpovídat za – a tedy diktovat – náboženské vyznání svých dětí, děti samotné možnost volby nemají a

prodělají tak většinou beze své vůle všechny náboženské experimenty svých rodičů, což se pochopitelně projeví nejen v adolescenci, ale často to má dopad na celý zbytek jejich života.

„Také především z hlediska izolace jsou sekty považovány za nebezpečné pro **děti**, které v jejich prostředí vyrůstají. Mohou být více než v jiných rodinách vystaveny důsledkům nábožensky motivovaného experimentování rodičů, např. tak, jako je tomu v Rodině, hlásající „sexuální revoluci“. Ta se netýká jen dospělých, ale i dětí, a byla proto již několikrát důvodem policejního vyšetřování těchto komunit v různých zemích.“(Vojtíšek, 1998, s.29)

Důležitým faktem je, že i v rámci zavedených širších nesektářských náboženských společností se mohou vyskytnout společenství se sektářskou charakteristikou. Záleží pak na společnosti samé, zda se zvládne s takovými jevy vypořádat. Taková společenství jsou ovšem pro lidi stejně nebezpečná jako samotné sekty.

3 Scientologie, respektive Dianetika

„Následující seznam obsahuje ochranné známky Scientologického náboženství ve vlastnictví Religious Technology Center, Los Angeles, California, USA, které jsou použity s jeho svolením.

SCIENTOLOGIE, DIANETIKA, L. RON HUBBARD, HUBBARD, OCA (Oxfordský test schopností), symbol SCIENTOLOGIE, symbol DIANETIKY a symbol OCA.

Scientolog je značka kolektivního členství označující členy sdružených církví a misí Scientologie. © 1999 - 2000 Pražská mise Scientologické církve. Všechna práva vyhrazena.“
(.scientologie.cz -a)

Co je Scientologie, Scientologická církev respektive Dianetika není vždy zřejmé. Jisté je, že v Čechách Scientologická církev není registrovanou církví ani náboženskou společností. Hlavní představitel Scientologie v Praze Jiří Voráček mi dal vizitku občanského sdružení „DIANETICKÉ CENTRUM PRAHA“, což je jediná právní forma „mise Scientologické církve“ v České Republice. V práci ovšem zůstávám u označení Scientologická církev, protože je zažité a protože existují země, kde Scientologická církev má formální statut církve (například Kanada).

Scientologická církev působící zejména prostřednictvím dianetických center má relativně bohatou a komplikovanou historii od jejího založení v roce 1953. Jon Atack (1990) – bývalý člen Scientologické církve – v knize *A piece of Blue Sky* píše, že Scientologická církev je jedním z nejstarších, největších a nejmocnějších současných kultů. V roce 1990 disponovala více než 200 dianetickými centry – misijními centry na světě. Dále upozorňuje, že neexistuje vlastně žádný realitě odpovídající záznam historie, ačkoli byl v sedmdesátých letech několikrát ve „změti knih popisujících nové náboženské směry“ uveden. „To je sotva překvapující, protože opravdová historie je střídavě ohavně šokující, legrační a zlověstná. Přesné informace o Scientologii jsou vzácné, protože kult je současně tajemně uzavřený a zároveň klade velký důraz na umlčování kritiků.“ (Atack, 1990)

Z toho plyne, že věrohodnost údajů a faktů, které zde budu uvádět je značně podmíněna věrohodností zdrojů, které lze ověřit pouze shromažďováním identických tvrzení a ve výsledku posoudit, která strana zní přesvědčivěji. Je jisté, že jak renegátští spisovatelé, tak příslušníci Scientologické církve vášnivě obhajují svá stanoviska. To ovšem není předmětem zkoumání mé práce. Níže uvedu srovnání oficiální historie Scientologie s její nezávislou verzí a oficiální prezentací cílů Scientologie a budu se dále věnovat analýze dat získaných z rozhovorů se členy Scientologické církve v České Republice.

3.1 Základní principy Scientologie

3.1.1 Oficiální představení Scientologické církve podle oficiálního webu:

Co je Scientologie? „Scientologie, což znamená „vědění jak vědět“, je náboženství založené na dílech L. Ron Hubbarda (1911 – 1986).

Scientologie přistupuje k člověku jako k duchovní bytosti a poskytuje lidem nástroje, které mohou použít pro zvládnutí nebo zlepšení různých situací a problémů, se kterými se setkávají ve svém životě.

Scientologové věří, že „reaktivní mysl“ (ta část mysli, která zcela funguje na bázi podnět – reakce, nikoli pod kontrolou vůle jedince), má moc dávat příkazy lidskému vědomí, cílům, myšlenkám, tělu a činům.

Scientologové pomocí duchovního poradenství zvaného „auditing“ snižují a nakonec odstraňují sílu reaktivní mysli. Reaktivní mysl člověku nepřináší žádný prospěch a je zdrojem iracionality, strachu a nočních můr. Její odstranění přináší stav Clear, umožňuje vyniknout člověku samotnému a je významným krokem při objevování skutečné podstaty člověka a konečného dosažení plného duchovního vědomí a svobody.“(scientologie.cz-b)

3.1.2 Popis principů Scientologie dle nezávislých zdrojů

„Jádrem scientologie je víra v duchovní bytosti mimozemského původu (thetany), které sestoupily do hmoty a při průchodu mnoha minulými životy na sebe nabalily velké množství problémů, a zapomněly tak na svůj božský původ. Thetanem je každý člověk. Má tak neomezené schopnosti, inteligenci, zdraví apod. Potřebuje si je pouze uvědomit a vhodnými metodami (především auditingy) se všech negativních nánosů zbavit. Tak se stane

clear (angl. clear = čistý) a nastupuje dráhu „operujícího thetana“, tzn. život, v němž postupně všechno zvládá a v němž neexistuje nic, co by ohrozilo jeho „přežití“.“ Vojtíšek (1998)

3.1.3 Auditing

Auditing je jedna z nejvýznamnějších a veřejností nejkritizovanějších praktik Scientologické církve. Jeho princip spočívá v takzvaném čištění duše-mysli. Vychází z Hubbardovy teorie, že duše-mysl všechno vymýšlí a předává pak mozku aby to vykonal. Skládá se ze dvou částí, reaktivní a analytické. V reaktivní mysli se ukládají všechny negativní vzpomínky, ať už z našeho současného či minulých životů, které nás zatěžují a ovlivňují. Analytická mysl vše zpracovává a analyzuje – cílem auditingů je v první fázi rozšířit analytickou mysl na úkor reaktivní a dosáhnout tzv. stavu „clear“ – tedy plného vědomí. V psychologii bychom mohli nalézt pravděpodobné ekvivalenty této teorie ve vědomí a nevědomí, kdy vědomí je analytická mysl a nevědomí mysl reaktivní. Oproti hlubinné psychologii Scientologie deklaruje, že pomocí auditingu je možné reaktivní mysl úplně zrušit a člověk ve stavu clear pak všechno už jenom „analyzuje“. V tomto stavu může také již navázat kontakt s duchovní bytostí Thetanem, který je mimozemskou bytostí upoutanou za dramatických okolností k lidské schránce.

„Auditing je terapeutické sezení auditora (jímž je scientolog) a auditovaného. Auditovaný má v ruce detektor lži (v scientologii zvaný E-metr) a zpravidla v lehkém hypnotickém stavu v sobě „objevuje“ negativní zážitek. Ten pak auditorovi po 2 - 3 hodiny mnohokrát opakuje, vžívá se do něho, prožívá ho a vmýšlí se do stále nových detailů, o jejichž pravdivosti pak nepochybuje. Auditor zážitek detailně zapisuje a archivuje. Pokud se jedná o skutečně traumatizující zážitek, může se auditovaný na konci auditingu ocitnout v nesnadném psychickém stavu a konec auditingu pak může prožívat s euforickou úlevou. Tou je podle scientologů podán důkaz o tom, že zážitek je „odauditován“. Auditovaný je připraven „jít dál“ a pustit se při příštím auditingu do dalšího problému. Na auditingy je časem vypěstován návyk - především vyhledáváním stále nových problémů a pseudoprobémů (pokud na „problémy“ už nestačí tento život, hledá se v údajných minulých životech) a strachem ze zhoršení psychického stavu, jenž by údajně nastal při přerušení auditingů tím, že by se všechny problémy auditovanému vrátily. Obrovské dluhy, psychická nepohoda, obavy ze zveřejnění osobních údajů jsou pak dalšími důvody, které oběti spolehlivě zabrání vymanit

se snadno ze scientologického kolotoče. Auditovaní se také dostávají do sociální izolace, protože rozebíráním negativních zážitků si zpravidla „uvědomili“, jak negativní vliv na ně mělo jejich dosavadní nejbližší okolí, nacházejí ovšem nové přátele mezi scientology.“ Vojtíšek(1998)

Jiří Růžička (2001) provedl psychologický rozbor auditingu, jehož části jsou velmi přesné, avšak vzhledem k nedostatku zdrojů – které nebylo možné z důvodu chybějících citací dohledat – jsou někdy zavádějící, protože analyzuje fakta, která Scientologové vůbec netvrdí. Nemohu souhlasit s tím, že působení auditingu dosahuje pouze prenatálního vývoje a že pracuje s vnímáním dětí počínaje tímto stádiem a také, že Scientologie podněcuje nenávist k rodičům - zejména k matce. Auditing totiž „nečistí“ lidskou psychiku, nýbrž mysl a přístup k duši, respektive duchovní bytosti (Operating Thetan) – viz Rozhovor č.1 a Vosper (1973)- která je nesmrtelná. Mysl je zahlcena negativními zážitky z minulosti, čímž zamezuje komunikaci s duší, respektive Operujícím Thetanem. Kvůli tomu je vnímání dítěte bezpředmětné. Také teorie o nenávisti k rodičům je nedoložena. V žádné literatuře, kterou jsem nastudoval, jsem nic podobného nenašel. Vztah s rodiči Scientologická církev řeší na stejné rovině jako vztah s kýmkoliv jiným. Je v jejím zájmu, aby měli členové Scientologické církve dobrý vztah s co největším počtem lidí – se známými a zejména s příbuznými, protože u toho, kdo má k někomu dobrý vztah, je mnohem menší šance, že ho bude napadat. Navíc jsou lidé v důvěrném okruhu členů sekty potenciálními členy. Téměř ve všech rozhovorech od respondentů explicitně zaznělo, že jim Scientologie pomohla „zlepšit vztah s rodiči“.

Problém auditingu je už apriori v přístupu k účastníkovi. Auditor k němu přistupuje jako k člověku nečistému či defektnímu. Takový aberant- dle Růžičky ve stavu „preclear“ (viz příloha 2 - *The Bridge To Total Freedom*) s auditorovou pomocí hledá traumatické engramy, které poté společně „vyčistí“ (Růžička, 2001). Jedním z cílů je vedle „postupu na mostě“ (viz příloha 2) také „zlepšení“ emočního ladění podle Hubbardem definované škály čtyř emočních stavů:

0 – smrt

1 – apatie

2 – nepřátelství, agrese, podezíravost

3 – nuda

4 – bezstarostnost a veselost

Člověk je pochopitelně motivován dostat se do stavu bezstarostnosti a veselosti – za pozornost stojí i číselné gradování, které je typické i pro kurzy a auditingy, kde většina kurzů a auditingů „na Mostě“ má své číslo, které slouží k hierarchickému zakotvení. (viz příloha 2).

„Člověk se musí vzdát svých nepříjemných, bolestivých emocí, a to nezávisle na jeho životní situaci. Vždyť přece vyšší úroveň života, vstup mezi vyvolené, očištěné jedince je podmíněna radostnou a veselou náladou. Tak když např. mě nebo blízkého člověka potká něco neblahého, nemohu být smutný ani se nemohu vztekat nad tím, že mě někdo podvedl. Jinak se navracím k preklírům, z čehož vyplývá, že chci-li být „in“, potřebuji svého auditora. Dianetika tak vnucuje lidem podobu jejich prožívání i chování, a to způsobem, který je naprosto reduktivní, odtržený od skutečných životních situací lidí. Veselý a radostný člověk nemá problémy a také je nevytváří. Nedělá potíže svým auditorům, nemůže je kritizovat, brát za slovo, polemizovat a kriticky myslet.“ (Růžička, 2001, s. 36)

3.2 Charakteristika Scientologie

3.2.1 Oficiální popis scientologického náboženství

„Dianetika a Scientologie poskytují lidstvu prostředky k získání komplexního pochopení lidské mysli a ducha a dosažení tradičních náboženských cílů - duchovního osvícení a spásy. Na rozdíl od ostatních náboženství je však cesta k duchovní spáse, která je obsažená v scientologických náboženských spisech, cílem, kterého lze dosáhnout během tohoto života. Tato duchovní cesta je výsledkem téměř 50 let rozsáhlého výzkumu, který provedl zakladatel scientologického náboženství L. Ron Hubbard.

Pan Hubbard začal své studium člověka za svého mládí, když cestoval po Asii, kde se ponořil do moudrosti náboženství Dálného východu. Pokračoval studiem zvyků, tradic a vyznání 21 kultur, spolu se studiem inženýrství a jaderné fyziky v rámci svého formálního školního studia a také svým osobním výzkumem. Byla to ve skutečnosti jedinečná kombinace západní vědecké metodiky a jejího použití na záhady mysli a ducha, která přinesla jeho objevy, které vyústily v Dianetiku a Scientologii.

Pan Hubbard financoval sám sebe a své počáteční výzkumy jako populární autor v celé paletě žánrů. V roce 1950 napsal a vydal své stěžejní dílo Dianetika: Moderní věda o duševním zdraví, jehož se od té doby prodalo přes 20 milionů výtisků a které stále objevuje

na mezinárodních seznamech bestsellerů. Pan Hubbard dále pokračoval ve výzkumu podstaty člověka, který vedl k vývoji Scientologie.

První scientologické církve byly založeny v roce 1954, aby bylo možné uspokojit duchovní potřeby rostoucí náboženské komunity, která se řídila díly pana Hubbarda o Scientologii. Pan Hubbard sloužil coby výkonný ředitel církve až do svého odchodu z funkce v roce 1966. Poté se věnoval hlavně dokončování svých výzkumů a materiálů scientologického náboženství a vyšších úrovní duchovního vědomí. Pan Hubbard zemřel v roce 1986 a zanechal svůj značný majetek scientologickému náboženství.

V dnešní době je Scientologie šířena prostřednictvím mezinárodní struktury tohoto náboženství, která sestává z 3700 církví, misí a scientologických skupin ve 156 zemích světa. Náboženství rovněž sponzoruje a podporuje mnoho organizací pracujících na sociálně prospěšných programech, které se zabývají problémy užívání drog, zvyšování kriminality, nedostatku vzdělávání a úpadku morálních hodnot.

Miliony scientologů a ostatních, kteří těží z objevů L. Ron Hubbarda, na něj pohlíží s velkou úctou a obdivem.

První scientologická církev byla založena v Los Angeles v roce 1954. Dnes na celém světě existuje více než 6000 scientologických církví, misí a skupin ve 159 zemích.“(scientologie.cz-c)

3.2.2 Charakteristika Scientologické církve dle nezávislých odborníků

Ačkoliv Scientologická církev vystupuje někdy jako náboženství a někdy nabízí své produkty jako nejmodernější vědecké objevy, zdá se, že ve skutečnosti je především prosperující firmou.

Tento podnik vymyslel a zorganizoval spisovatel sci-fi a brakové literatury Lafayette Ronald Hubbard. Muž, jemuž se sice nepodařilo získat žádné ucelené vzdělání, ale jehož fantazie a schopnost fabulovat byly bezesporu obdivuhodné. Hubbard využil za války četby několika děl z oboru psychologie a psychiatrie (jeho spisy obsahují např. pod jinými pojmy některé teorie a poznatky Sigmunda Freuda) a v roce 1950 publikoval svou nejznámější knihu Dianetika - moderní věda o duševním zdraví, která se podle Lužného (1997) snaží odhalit kořeny psychosomatických nemocí a napomoci odstranění zdrojů odchylek od racionálního

myšlení. Od vydání této knihy si Hubbard sliboval revoluci v přístupu k otázkám lidské duše. Podobně definuje Scientologickou církev Lužný (1997, s.88):

„Hnutí je předmětem ostré kritiky ze strany antikultovních hnutí. Je mu přičítán manipulativní charakter a silná ekonomická moc. Výsledkem této situace je např. zákaz zaměstnávání příslušníků Scientologické církve ve státní správě v Německu. Tento krok je naopak kritizován jako porušování svobody vyznání a lidských práv.“

„Odborná veřejnost však Hubbardovy teorie odmítla a způsobila tak Hubbardovu fanatickou nenávist zejména vůči psychologům a psychiatrům. Tato nenávist se projevuje kromě jiného i vytvořením Občanské komise za lidská práva (CCHR - Citizens Commission on Human Rights, která nedávno začala působit i u nás), která se snaží získávat a dokumentovat svědectví o zločinech psychologie a psychiatrie a vyvolávat ve veřejnosti strach z psychiatrických metod.“ Vojtíšek (1998) Na podzim roku 2006 probíhala plakátová a letáková kampaň na ulicích – jsou k vidění plakáty „Zneužil vás psychiatr?“ a nabídka odborné pomoci.

„Odmítnutí odborníků však Hubbardovi nezabránilo v zakládání tzv. Dianetických center, působících „psychoterapeuticky“ na základě jeho teorií. I když se zpočátku jednalo o naprosto světskou záležitost, v roce 1955 se Hubbardovi následovníci stali Scientologickou církví. Důvodem byla pravděpodobně neutuchající odborná kritika, problémy s výrobou a aplikací Hubbardových „léčiv“ a snaha dosáhnout daňových výhod. Přerod v „církve“ se udál doslova přes noc obléknutím vedoucích Dianetických center do talárů, zřízením „kaplí“ a vydáním několika Hubbardových instrukcí, jak provádět scientologické „křty“, svatby či pohřby. Za symbol scientologie byl také přijat kříž, který má vytvářet dojem „církve“. Ve skutečnosti má však tento kříž původ v esoterické a satanistické etapě¹ Hubbardova života.“(Vojtíšek, 1998)

L.Ron Hubbard v tuto chvíli drží světový rekord ve vydaných knihách, kterých je 1084 a také jako nejprekládanější autor. Jeho díla byla přeložena do 71 jazyků.

¹ Hubbard se stal roku 1946 členem lóže O.T.O. v kalifornské Pasadeně - Ordo Templi Orientis – Řád východního chrámu, který byl mimo jiné inspirací pro založení Černého řádu SS a jeho osm konců oficiálně symbolizuje osm „dynamik života“ podle scientologie. Toto dokládá mimo jiné i Jon Atack (1990) v rámci svého výzkumu kořenů Hubbardovy filozofie v knize Hubbard and the Occult.

3.2.3 Most ke svobodě

Cesta po Mostě ke svobodě je stěžejní činností všech členů církve a proto si zasluhuje být více popsána. Jedná se o propracovaný a komplexně provázaný systém. Je složena z velkého množství kurzů a průprav, které musí každý, kdo chce postupovat „dál“, splnit. Postupuje po takzvaném gradientu. Kurzy jsou prostředkem a „kroky“, ze kterých se „cesta po Mostě“ skládá, ale každý člen má svůj individuální práh pro překonání stávajícího stavu a posun k dalšímu. To znamená, že nastudování kurzu nevede automaticky k postupu. „Student“ kurzu je podrobován testování, zda správně porozuměl obsahu a zejména zda nemá „nepochopená slova“. Tak se stává, že adept na posun do dalšího stupně „nastuduje“ svůj kurz i několikrát po sobě. Hlavní součástí jsou mediálně známé „auditingy“, které byly rozvedeny výše. Počet kurzů se pohybuje v řádu několika set – viz. příloha č. 2.

4 Manipulace-manipulativní techniky

„Za manipulativní označíme každé chování, kdy subjekt pomocí různých metod usiluje získat u druhého člověka to, o čem právem či mylně předpokládá, že by mu objekt vědomě nebo dobrovolně neposkytl.“

Jeroným Klimeš, 2002

Herbert Marcus (1967) nadčasově napsal, že člověk této doby pociťuje stále více, že síly, které určují moderní život, jej stále více zachvacují a omezují - pod záminkou, že zajišťují obecné a individuální dobro, politické systémy upevňují své panství tím, že za pomoci propagandy manipulují lidi. Tisk, film, rozhlas a televize v příslibu rozsáhlého zvýšení informovanosti zbavují člověka intelektuální samostatnosti. S příslibem stále vzrůstající životní úrovně vytváří reklama umělé potřeby, které neslouží člověku, nýbrž výrobcům.

„Manipulací rozumíme myšlenkový systém, který vede **k rozpadu** lidské identity (víra, chování, způsob myšlení, cítění) a nahrazuje ji identitou novou. Ve většině případů by původní lidské já **ostře protestovalo**, kdyby předem vědělo, oč jde.“ (Hassan, 1994, s.28)

Základní podstatou manipulace je, že manipulovaný si její působení neuvědomuje. Není bez zajímavosti, že si autoři fundovaných vědeckých prací o manipulaci často berou za příklad kultu či manipulativní skupiny právě Scientologickou církev (Hassan, 1994; Vágnerová, 1999; Lužný, 1997). Vágnerová například ve své knize výslovně uvádí Scientologickou církev jako skupinu, která „ve značné míře manipuluje rozumovou složku, nabízí např. možnost najít skryté rezervy psychických schopností apod. Při prvním kontaktu se projevuje velmi nenápadně, nabízí např. vyšetření inteligence a rady, jak ji využívat. Nebývá odpudivě vtíravá jako např. Svědkové Jehovovi, a o to je nebezpečnější.“ (Vágnerová, 1999). Neznám zdroje, ze kterých Vágnerová čerpala, musím však s tvrzením o testování inteligence nesouhlasit, protože Oxfordský test osobnosti/schopností, který jediný Scientologická církev nabízí, se vyšetření inteligence netýká – viz Rozhovor č.1 v příloze. Přínos, kterým nepochybně reference o Scientologické církvi v odborné psychologické literatuře je, by mohl být ještě větší, kdyby Vágnerová popsala práci církve komplexněji a popsala techniky

náborových skupin²- „dceřinných firem“, jak o nich referuje Hassan (1994), které zdánlivě nemají se Scientologií nic společného.

4.1 Kritéria zhoubných kultů

Podle Stevena Hassana (1994) můžeme mluvit o zhoubném kultu či sektě v případě, že identifikujeme 8 kritérií psychické manipulace, která postuloval Robert J. Lifton (1987) ve svých esejích *The Future of Immortality and Other Essays for a Nuclear Age* :

- a) Kontrola prostředí
- b) Mystická manipulace – plánovaná spontánnost
- c) Požadavek čistoty
- d) Kult vyznání
- e) Posvátná věda
- f) Frázovitý jazyk
- g) Nauka je víc než člověk
- h) Existenční provizorium

a) Kontrola prostředí

Kontrolou prostředí je myšlena kontrola komunikace v prostředí, což v podstatě znamená kontrolování toho, s kým se jedinec stýká a s kým komunikuje. Ve zvláště invazivních případech je činěn nátlak i na kontrolu vnitřní – na kontrolu toho, co si jedinec myslí. Někdy je též nazývána „boží pohled“. Pro tento proces výhradních práv na definici reality je hrozbou individualita a autonomie. Kontrola prostředí je realizována vývojem ve skupině, kdy jsou řízeny vztahy a setkávání uvnitř skupiny, izolací od ostatních lidí, psychickým nátlakem, geografickou polohou - typicky různými školeními na vzdálených místech s obtížnou dosažitelností dopravních prostředků – někdy i fyzickým násilím. Nejčastější podobou je sled programů, seminářů a skupinových mítinků, které se odehrávají ve stále větší izolaci a vyžadují větší nasazení, což vylučuje odchod jak z fyzických, tak psychických důvodů.

² V případě Scientologie to je doučovací centrum BASIC, jazyková škola LITE, Občanská komise pro lidská práva-zabývá se vyšetřováním zločinů psychologie a psychiatrie, WISE – světový institut scientologických podniků, ABLE – asociace za lepší život a vzdělání, Narconon – protidrogový program, Criminon – program pro odstranění zločinné recidivy a její prevenci.

V případě Scientologie jsou kurzy od auditorské úrovně „Class VI“ a od auditované úrovně „OT VI“ – Operating Thetan - pořádány mimo domovské organizace (horská centra „Saint Hill“ a lodě - Freewind apod.) – viz. příloha č. 2. Kromě toho mají členové povinnost určitý čas týdně strávit v dianetickém centru studiem či sledováním přednášek Hubbarda.

b) Mystická manipulace – plánovaná spontánnost

Mystickou manipulací Lifton chápe systematický proces řízený shora – charismatickým vůdcem či prostě vyššími strukturami v hierarchii skupiny. V současnosti je ustálena šablona, kdy se určitá osoba považuje a i svými stoupenci je považována za spasitele nebo za zdroj spásy. Ta pak diktuje jedinou pravou cestu ke spáse a má v rukou velmi účinnou manipulativní metodu, kterou nezřídka bývá i násilí. Často se takový vůdce stává „božstější než bůh“, což může vést k vystřízlivění členů kultu v případě kompromitace jeho osoby.

c) Požadavek čistoty

Požadavek čistoty se vztahuje na čistotu názorů, chování, ale i psychickou/duševní (brainwashing) a fyzickou čistotu. Absolutní purifikace³, neboli očišťování, je proces, který nikdy nekončí. Často je součástí rituálu a zdrojem obviňování a hanby. V sektách, stejně jako i v jiných náboženských společnostech či politických organizacích může zdůrazňování čistoty vést k posedlosti.

d) Kult vyznání

Kult vyznání bývá často realizován prostřednictvím zvláštní zpovědi. Hnutí založená na ideologii využívají vzniklého pocitu viny k ovlivňování členů.

Ve Scientologické církvi existuje jeden z úvodních kurzů zvaný „Purifikace“. Často bývá církev také obviňována ze zneužívání informací získaných při auditinzích, jak se můžeme dočíst například v knize Roberta Kaufmana (1995) *Inside Scientology* či Cyrila Vospera (1973) *Mind Benders*. Auditingy jsou podle slov Jiřího Voráčka, ředitele Scientologické církve u nás, formou zpovědi (viz Rozhovor č.1)

³ Purification rundown (Purif) – dvoutýdenní očišťovací procedura, během které se chodí dvakrát denně do sauny a popíjí bylinné odvary a vitamínové nápoje. Jeho účel spočívá v „dislokaci drogových pozůstatků a jiných toxinů v tukových tkáních. Jeho cena se pohybuje okolo 1500,-US“

e) Posvátná věda

Posvátná věda znamená vysvětlování okolního světa „vědeckým“ výkladem, na který má daná skupina zpravidla monopol. V dnešní době takový výklad dobře rezonuje s touhou lidí mít vše vědecky podloženo a jasně vysvětleno. Zároveň také ale naplňuje touhu po spirituálním ukojení.

Scientologická církev čerpá mnoho svých principů z „vědního“ oboru Dianetika, který založil a zkoumal jediný vědec L.R. Hubbard. Dianetika je deklarována jako soubor poznatků z rozsáhlých výzkumů, které její zakladatel učinil. Diskreditaci Dianetiky jako vědního oboru učinili již sami Scientologové, kteří uznali kompletní uzavření oboru po dokončení všech výzkumů. To jest, že není možné cokoli dalšího v tomto oboru zjistit, protože Hubbard již vše vyzkoumal.

Věda stojí na výzkumu, tj. procesu získávání faktů, formulování hypotéz a posléze teorií vysvětlujících fakta. Přirozenou a nezbytnou součástí výzkumu je průběžná oponentura a zavrhování hypotéz a teorií, jež byly vyvráceny (např. i nalezením jediného faktu, který teorii odporuje – důkaz sporem) (Britannica). Také Popper (1972) tvrdí, že právě možnost dokázat, že vědecké tvrzení není mylné odlišuje vědu od nevědeckých disciplín. Vědecký výzkum je přitom motivován snahou o pravdivé poznání jevů. Eysenck a Keane (1990) definují vědu jako 1) objektivní 2) objektivní skrze pečlivá pozorování a experimenty 3) vědění, které se může být formulováno do obecně platných zákonitostí..

Deklarovaná fakta dianetiky nebyla podložena nikdy žádnými výzkumy a Scientologové nepřipouští, že by mohla být vyvrácena. Toto samo o sobě je dostatečný důvod kvalifikovat dianetiku jako nevědeckou, zavádějící disciplínu.

f) Frázovitý jazyk

Frázovitý jazyk zde představuje zejména doslovný zjednodušující výklad skutečností, deifikace (co to je) slov a obrátů. Slovník je zjednodušený, stereotypní a frázovitý. To je výhodné při řešení problémů, protože je možné problém zredukovat na určitý soubor naučených modelů a zásad, u kterých lze vždy najít určitou souvislost s problémem. To ovšem také vede k upevňování neomylnosti - viz bod e).

Frázovitý jazyk je ukazatelem zjednodušeného - frázovitého myšlení. „Destruktivní kultury používají pokleslého jazyka, jehož pojmový obsah byl okleštěn a zfalšován. Poněvadž slova poskytují látku pro myšlení, kontrolovat je znamená kontrolovat i uvažování.“(Hassan, 1994, s.95)

Používání frázovitého jazyka, naučených slovních spojení a obrátů se ukázalo i v rozhovorech s mými respondenty, jak to popisují v empirické části

g) Nauka je víc než člověk

Nauka skupiny předpokládá svou neomylnost a správnost. Pokud se stane, že se člen skupiny rozchází ve svých názorech s naukou, je vyžadována korekce jeho názorů aby byly uvedeny do souladu s oficiální naukou. Ta se ovšem může také změnit.

Cyril Vosper (1973) byl členem Scientologické církve 14 let. Za tu dobu působil jako starší úředník v „Saint Hill“ (výchovné centrum) v hrabství Sussex. Poté, co z ní odešel, byl prohlášen za „Nepřítele“ a do všech misíí a dianetických center na světě byla rozeslána „deklarace nepřítele“, kde mimo jiné stálo, že není vhodným objektem k auditování a zlepšování a nikdo ať se o to nepokouší - viz příloha 1. Pozoruhodné je, že tento objev byl učiněn až po 14 letech Vosperovy aktivní účasti v církvi - respektive po jeho odchodu z církve.

h) Existenční provizorium

Existenční provizorium je metaforou zahrnující všechny snahy manipulace zájemců nebo i členů do situace, kdy „venku“ – mimo skupinu – není bezpečno a tudíž je třeba přimknout se ke skupině, která jediná nabízí bezpečnou variantu žití nebo spásu, na kterou se členové skupiny připravují.

5 Výzkumná část

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké Scientologická církev používá manipulativní techniky. Scientologická církev je totiž častým objektem obvinění⁴, že své členy manipuluje, poškozuje a vykořisťuje. To jsou samozřejmě obtížně prokazatelné skutečnosti. Zvláště v podmínkách výzkumu pro diplomovou bakalářskou práci. Proto jsem se rozhodl, že udělám kvalitativní sondu do problematiky manipulace.

Protože Scientologická církev je z nejasných důvodů přesvědčena, že všichni psychologové a psychiatři se snaží lidi zneužít a poškodit a vede proti nim kampaň⁵, stál jsem před etickou otázkou, jakým způsobem navázat kontakt. Inspiroval jsem se případem „Roy Wallis a scientologie“ (Giddens, 2001), kde bylo prohlášeno jeho navštěvování scientologických kurzů za účelem sběru dat pro napsání kritické studie za eticky akceptovatelné. Při setkání jsem se představil pravdivě jako student Sociální politiky a Sociální práce z Fakulty sociálních studií v Brně. Řekl jsem, že píšu o krizové intervenci a že jsem se dočetl na internetu, že pomáhají lidem netradiční formou. Požádal jsem respondenty, aby mi popsali jak se do církve dostali, co jim to dává a v čem se v rámci církve angažují.

5.1 Výzkumný soubor

Protože mi šlo o manipulativní techniky, jejichž dopad se projevuje na členech církve, potřeboval jsem jako výzkumný vzorek aktuální členy. Scientologická církev je uzavřená skupina, která má v Čechách poměrně malou členskou základnu. Ačkoli jsou scientologové otevření a jejich cílem je šířit jejich přesvědčení, cítí se nespravedlivě pronásledováni ze strany médií a dá se předpokládat že při kontaktu s lidmi, kteří od nich budou chtít informace, budou nedůvěřiví a podezíraví. Proto jsem oslovil a první rozhovor provedl s Jiřím Voráčkem, který se prezentuje jako zástupce Scientologické církve v Čechách. Použil jsem pak techniku Snowball (Ferjenčík, 2000), která je podle Ferjenčíka⁶ vhodná na zkoumání

⁴ Jon Atack (1990), Steven Hassan (1994), Robert Kaufman (1995), Douglas Rushkoff (2001), Jiří Růžička (2001), Odillo Štampach (1998), Marie Vágnerová (1999), Zdeněk Vojtíšek (1998), Cyril Vosper (1973) a další

⁵ Občanská komise za lidská práva (www.cchr.cz) – vede například letákovou a plakátovou kampaň „zneužil vás psychiatr?“

⁶ „Podstata lavinových výběrů je jednoduchá: Představte si sněhovou kouli, kterou spustíte z kopce. Pokud je sníh dostatečně vlhký, původně malá koule na sebe lavinově nabaluje stále víc sněhové hmoty, až „doroste“, do potřebné velikosti. Podobně je to i s tvořením vzorků v populacích, které jsou badatelovi poměrně těžko

skupin, které jsou pro veřejnost uzavřené. Požádal jsem pana Voráčka, aby mi doporučil členy církve, kteří by byli ochotni se mnou provést interview. Tím jsem zajistil autenticitu zkoumaného vzorku – tedy ověřené členy církve. Prvním respondentem byl pan Voráček, středoškolské vzdělání věk 35 let. Scientologem je od roku 1992. Podle svých slov po úvodním ukázkovém auditingu a jednom kurzu začal „pomáhat“ v dianetickém centru. Jeho postavení na „Mostě ke svobodě“ tedy pravděpodobně není vůbec žádné – přesto je nejvlivnějším scientologem v Čechách. Druhým respondentem byla žena ve věku 32 let se středoškolským vzděláním. Scientoložkou je od roku 1995. Na „Mostě ke svobodě“ je na stupni 0. Ten je v celkové hierarchii „Mostu ke svobodě“ na šestém stupni-viz příloha č.2. Třetím respondentem je žena ve věku 29 let se středoškolským vzděláním. První kurzy absolvovala ve dvaceti letech, ale scientologii praktikuje poslední tři roky. Na „Mostě ke svobodě“ je na prvním stupni, který nemá ještě pojmenování, jeho náplní je „coauditing“-viz příloha č.2. Čtvrtým respondentem je muž ve věku 24 let. Má středoškolské vzdělání. Na „Mostě ke svobodě“ je na druhém stupni, který nemá pojmenování, jeho náplní je kurz „objektivní procesy“- viz příloha č.2. Pátým respondentem je muž ve věku 39 let, má středoškolské vzdělání. Na „Mostě ke svobodě“ je stupni 0. V kurzech výcviku na auditora je na prvním stupni M1, který absolvuje dohromady s druhou respondentkou.

5.2 Metoda sběru dat

Data jsem sbíral formou narativního rozhovoru, který jsem si se souhlasem respondentů nahrával. Ten je vhodný pro tento typ výzkumu, protože „vychází se z předpokladu, že existují subjektivní významové struktury, které se vyjeví při volném vyprávění o určitých událostech a naopak neprojeví při cíleném dotazování.“(Hendl, 1999, s.115) V této situaci je vhodný narativní rozhovor i kvůli tomu, že jsem se nemohl respondentů přímo ptát na manipulativní techniky. Jak uvádí Mayring: „Výchozím bodem pro používání narativního rozhovoru je skepse vzhledem k možnosti získat přístup ke zkušenosti jedince prostřednictvím schématu otázka-odpověď. Při narativním rozhovoru není subjekt konfrontován se standardizovanými otázkami, nýbrž je povzbuzován ke zcela volnému vyprávění (Mayring, 1990, s. 50).

dostupné (např. určité sekty, kriminální živly, narkomani). Protože se badatel uprostřed těchto populací obvykle nemůže volně pohybovat a vybírat zkoumané osoby v celé šíři těchto populací, snaží se navázat kontakt alespoň s některými z nich. Ty potom požádá, aby mu pomohli zprostředkovat setkání s dalšími členy dané populace a po získání jejich spolupráce požádá tyto lidi o další nominace - až do získání dostatečného počtu zkoumaných osob ve vzorku.“(Ferjenčík, 2000, s.58)

Cílem výzkumu bylo sice zkoumat manipulativní techniky, ale z výše uvedených důvodů jsem se na ně nemohl ptát přímo.

5.3 Zpracování a analýza dat

5.3.1 Tématická analýza

Analýzu jsem začal doslovnou transkripcí jednotlivých rozhovorů. Ke zpracování dat jsem použil metodu tématické analýzy, která je částí zakotvené teorie podle Strausse a Corbinové (1999). Ta je výhodná, protože „nezačínáme teorií, kterou bychom následně ověřovali. Spíše začínáme zkoumanou oblastí a necháváme, ať se vynoří to, co je v této oblasti významné.“ (Strauss, Corbinová, 1999) Analyzoval jsem texty rozhovorů a vyhledával pasáže naznačující manipulaci. Mezi jednotlivými pasážemi jsem hledal podobnost a společné znaky. Z těchto skupin jevů se stejnou tematikou mi vyplynuly subkategorie. Ty jsem pak dále sloučil do základních kategorií. Takto vygenerované kategorie jsem v rámci triangulace porovnal s analýzou rozhovorů, kterou jsem provedl metodou kategoriálního systému.

5.3.2 Kategoriální systém

Kategoriální systém je podrobnějším analytickým aparátem analýzy dat orientované na případy, jehož autory jsou Miles a Huberman (1994) (dle Hendl, 1999). „Analýza orientovaná na případ uvažuje případ jako celistvou entitu a hledá konfigurace, asociace, příčiny a následky uvnitř případu, případně provádí komparaci mezi několika málo případy. Je orientovaná na proces.“ (Hendl, 1999, s.165) Při výběru vhodného systému kategorií jsem podrobil kritickému zkoumání více teoretických kritérií posuzování manipulativních technik od více autorů⁷. Pro systematický komplexní systém kategorií jsem si nakonec vybral kritéria psychické manipulace J.Liftona, která postuloval pro posouzení totalitní společnosti ve svých esejích *The Future of Immortality and Other Essays for a Nuclear Age* (1984). Tato kritéria doporučuje ve své knize *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů* Hassan (1994) jako pomocný materiál k posouzení bezpečnosti náboženských skupin. Skupina, u které je možné identifikovat následujících osm znaků, splňuje definice zhoubných kultů, respektive sekt.

⁷ Hassan (1994), Lifton (1987), Porterfield (1997), Rushkoff (1999), Růžička (2001), Vágnerová (1999), Vojtíšek (1998)

- a) Kontrola prostředí
- b) Mystická manipulace – plánovaná spontánnost
- c) Požadavek čistoty
- d) Kult vyznání
- e) Posvátná věda
- f) Frázovitý jazyk
- g) Nauka je víc než člověk
- h) Existenční provizorium

(Lifton, 1984)

Více o těchto kritériích viz kapitola 4.

Písmena pořadí jednotlivých kritérií jsem použil zároveň jako kódovací znaky, když jsem vstoupil do interpretativního vztahu s přepisem, kdy jsem přiřazoval určitým místům v textu, která naplňovala některá z osmi Liftonových kritérií, kódy od A do H. V některých případech jsem je doplnil i předběžnými interpretacemi či návodnými poznámkami ke kategorizaci.

Protože se vzhledem ke zkoumanému tématu a situaci nebylo možné ptát přímo, jsou všechny výsledky analýzy mojí interpretací získaných dat.

5.4 Analýza a interpretace

5.4.1 Kategorie manipulativního chování z tématické analýzy

Na základě analýzy rozhovorů jsem vytvořil sadu kategorií, které odpovídají projevům naznačujícím manipulativní chování, jak je popisuje Hassan (1994), Büchnerová (1999), Vojtíšek (1998). Každá z těchto kategorií je charakterizována a ilustrována příklady níže. Následují tématické analýzy jednotlivých rozhovorů, kde jsou blíže vysvětlené kategorie. Tématické analýzy jsou triangulované kategoriálním systémem.

Tabulka manipulativních kategorií

Kategorie	Subkategorie
Schematické chování	Frázovitý jazyk - Schematický (vlastní) jazyk
	Rozdělování na dobré versus špatné
Jiná realita- vědomí přesahu nad běžným-pozemským životem	.
Posvátná věda-Sofistikované studium, terapie a aktivity	Vědecké objevy
	Auditování
	Zlepšovací kurzy
	Pomoc lidem
Self-esteem	Úspěšnost - Respektovanost
	Vlastní odpovědnost za chyby-nedostatky

5.4.1.1 Schematické chování

Schematickým chováním mám na mysli automatické myšlenkové pochody-zautomatizované a zjednodušené výklady chování a pojmenovávání. Například o životním stylu mluví jako o „způsobu organizování“.

„Takže já se naučím, že něco takového existuje a vlastně mi to dá jenom pojmenování, protože já to za sebe vím, já to tak cítím, každou tu náklonnost mám k někomu jinému, jinou komunikaci můžu mít s někým jiným. Takže pak už to jenom převádím do praxe, vždycky se něco naučím, pak to převádím do praxe a mám to takové vysvětlené a hladší. A pak říkám: „Aha, tak to je ono, přesně tak jsem se to učila.““

„Tam je to doslova tak, že řeknu třeba: heleďte vaše komunikace je takováhle, máme na to řešení. Můžete absolvovat náš komunikační kurz. A já řeknu: fajn. A pak ho začnu absolvovat. Nebo Vaše zodpovědnost je takováhle, máme tenhle kurz. A to je přesně o tom, co se naučíte a pak to přesně používáte v praxi a máte řešení na to, co se kolem Vás děje.“

V rámci schematického chování jsem vyčlenil dvě subkategorie Frázovitý/Schematický (vlastní) jazyk a Černobílé vnímání světa.

Frázovitý jazyk

Subkategorie **Frázovitého/Schematického jazyka** často tvořeného scientologickými novotvary či novými významy pokrývá zevšeobecňující pojmenování některých situací a jevů. Frázovitý jazyk se objevuje během všech rozhovorů a je de facto nedílně integrován do jazyka respondentů.

Špinavé cykly- „A je mi velmi nepříjemné, když se setkám s člověkem, který je špatný a je to z něj cítit.

... Tyhle špinavé cykly dám pryč a pracuji s klienty, kteří jsou poctiví, kteří to potvrzení dají a nemají s tím potíže.“

Hrouda zlata- „A já dnes s ní (matkou), bráškou, tátou umím komunikovat takovým způsobem, abychom byli pořád v dobré náladě. To je taková hrouda zlata, kterou já jsem se naučila.“

„Vy jste pro mě hrouda zlata. Mám pro vás určitou náklonnost jako k cizímu člověku, samozřejmě a jinak proto vám sděluju to, co vám sděluju.“

Zisk- „Kromě toho, že někdo získá nějaké peníze, tak je to i to, že má nějaké poznání. Takže když já studuji kurz, tak si třeba uvědomím. Ježišmarijá tohle jsem dělala. Takže teď mám poznání třeba, že jsem nepřebírala zodpovědnost za to, že chodím pozdě, uvedu příklad. Musím si to napsat, sama si to pro sebe potvrdit. To je důležitá věc. Třeba na konci každého kurzu se píše zisk. Že člověk si z toho kurzu odnese nějaké poznání nějaké potěšení a potvrdí si to, dá si to na papír. Tam je důležité, že Vám to pak ještě jeden člověk přečte, potvrdí Vám, že ten zisk je opravdu dobrý v pořádku a založí se to do složky. Nic víc se s tím neděje, možná se to ještě vyvěsí, aby i ostatní mohli mít takovéto zisky.“

Masa- „Další kurz se jmenuje Základní studijní příručka, kde se učíme studijní technologii. To znamená, že pokud ve větě něčemu nerozumíte, nerozumíte jednomu slovu, tak, nerozumíte celé větě. A to že člověk má nepochopené slovo nebo má nedostatek masy – to je například, když někdo studuje o traktoru, tak si jen z knížky nemůže představit jak vypadá motor, kolo, cokoli, co se týká traktoru, ale musí ho osobně vidět. Musí si ho osahat, pokud jej nemá říká se tomu nedostatek masy. Tak toto jsou dva ze tří projevů, které se vyskytují, když studujete. Tak toto se my také učíme. Takže když čtu knížku a najednou zjistím: „Aha, tak tomuto

nerozumím.“ Protože, když se stane, že tomu slovu nerozumíte, tak nerozumíte tomu textu dál. My se učíme tomu, jak člověk plně porozumí tomu textu a potom je schopen jej použít. Tak, abychom neprocházeli jako ostatní na středních, základních, vysokých školách, kdy vlastně máte polovinu unavené třídy, oni vlastně nevědí, zívají. A to je jeden z projevů nepochopeného slova.“

Rozdělování na dobré versus špatné

„Když jsem v roce 1994 - to byl Nahoru dolů životem. Ten mi rozlišil jaké jsou skupiny lidí. Že jsou skupiny, které podporují dobro, jiné zlo, hromadný skupiny. Ted' já jsem na tom přemýšlela, tam se uvádí příklady, dělají se tam praktická cvičení jako: napište skupinu nebo člověka, který podporoval zlo. Nebo uveďte příklad člověka, který svádí své problémy na ostatní. Tam jsem rozlišila jací jsou dobří a ti špatní lidé.“

„Cítila jste se někdy stigmatizovaná, když jste říkala, že se hlásíte k Scientologii? Třeba koukali nebo něco?

Setkala, že se lidé zarazí na základě těch informací, které jsou v médiích, těch špatných. To lidi hodně vidi, to si lidi hodně pamatují. Ha, co to je!? Zarazí se, nechtějí s Vámi mluvit.“

5.4.1.2 Jiná realita

Scientologové věří, že jejich skutečné já je mimozemská humanoidní duše zvaná Thetan, ke které si musí najít cestu po „Mostě ke svobodě“(příloha č.2 The Bridge to total freedom). Kvůli takovému zasvěcení musí potom rozlišovat a volit strategie, jakým způsobem mají komunikovat s lidmi mimo církev, s méně zasvěcenými členy a s ostatními uvnitř církve.

„To jsem si taky říkala, ... že se budu snažit s Vámi mluvit na Vaší realitě. Protože použít neskutečné množství termínů, o kterých nebudete vědět, to nerozumíte, to by nebylo fér.“

Já jsem se dočetl od nějakého zlého jazyka někde na internetu, že pokud chce někdo rozumět scientologům, tak potřebuje 700 stránkový slovník.

„No vidíte to. Já si myslím že ne. Protože my využíváme jak náklonnosti k tomu člověku, tak reality, na které se ten člověk pohybuje, komunikuje a způsobu komunikace.“

...

„Takže to odlišujete?

Odlišujeme, protože já tady s vámi nemůžu teď mluvit jako člověk, který je hodně znalý a nemůžu tady s vámi začít mluvit z patra. Já musím jít k Vám a pomalu ty informace, které vám předám, tak nám potom navážou na větší realitu a potom můžeme stoupat po gradientu výš, abych byla schopna vám to předat víc.“

5.4.1.3 Posvátná věda - Sofistikované studium (přístup), terapie a aktivity

Celé učení Scientologické církve je založeno na Dianetice, kterou považují sami Scientologové za „vědu o duševním zdraví“. Proto se skládá náplň činnosti uvnitř Scientologické církve zejména ze studia učebních materiálů, absolvování „terapie“ a kurzů terapie zvaných auditing a propagačních aktivit. Identifikoval jsem tak tři subkategorie, které se dají rozpoznat.

Vědecké objevy

Do této subkategorie jsem uváděl příklady Hubbardových „vědeckých objevů“, které jsou výsledky „jeho výzkumů“ a základem dianetiky, která slouží jako teoretická platforma scientologie. Vybíral jsem takové příklady, kdy popisy konkrétního objevu nedávaly logický smysl (*„Pak existují konzultantské firmy v oblasti – firem. Kdy vlastně používají určité administrativní věci kolem řízení firmy, motivování lidí, výběru personálu a podobně. Protože vlastně kromě tohoto existují ještě směrnice od Hubbarda, které on psal, když etabloval církev.“*) nebo byly zjednodušující a univerzalistické (*„Když rozumíte tomu, jak fungují ty emoce, tak ho můžete postupně dostat nahoru, ale ne jakoby jedním rázem. To je třeba ta praktická část. Z čeho se skládá porozumění.“*)

Auditování

Nejvýznamnější podíl na náplni členství má **auditování**. Jeho základní podstatou je propracovávání se k čisté mysli a následné kultivaci vztahu s Operujícím Thetanem, který je

podstatou myslí. Součástí je také poskytování auditingu – kvalifikace auditora – kdy se učí auditovaný poskytovat resp. dodávat auditing. Této praxi se věnuji více ve vlastní kapitole 5.3 Auditing.

„No a tak jsme auditovali a začali jsem intenzivně o víkendech a měli jsme strašný zisky. Že jsme si uvědomili hodně věcí. Já nevím, že se mi změnilo strašně moc věcí v životě. Třebaže jsem měla nutkání hodně hodně mluvit, třeba když jsem dostala dárek nebo něco, co jsem měla hrozně ráda. tak jsem to musela každému říkat. No a pak jsem měla jeden auditing a zjistila jsem, že to není vůbec přirozený a že to je vlastně kvůli něčemu a to byl pro mě strašný zlom v životě.

A kvůli čemu jste to dělala?

No ono se o tom nemá mluvit, to co člověk audituje. Ono se nemá jakoby to co člověk prožije v tom auditingu, to co tu událost, kterou prochází o tom se nemá mluvit.

To je mezi ním a auditorem...

Přesně, tam je nějaký auditorskej kodex, že jo. Ani ten auditor to nesmí porušit, není to dobrý, že jo, aby to člověk někomu náhodou nehodnotil, nějakým způsobem....takže tak.“

Zlepšovací kurzy

Zlepšovací kurzy pokrývají svou náplní téměř všechny situace v životě a poskytují tak rady a řešení, se kterými se člověk v životě setká. Jsou to například:

Komunikační kurz, Nahoru dolů životem, Hubbardův dianetický seminář, O minulých životech, Purif, Dobrovolný duchovní, Integrita a čestnost, Vzestupy a pády, Jak se učit a studovat, Jak být dobrý rodič, Jak zlepšit život, Základní studijní příručka, Stav člověka, O sebepoznání.

„To je vlastně jenom název Dobrovolní duchovní kvůli tomu, že je z části duchovní, že dokáže pomoci lidem, promluvit si s nimi, najít ten problém, ať už je to práce atd. A ten DD se skládá z 19 oblastí. Jak jste viděl na recepci ty brožurky, o dětech, o manželství, o problémech v práci tak tam je 19 oblastí, ten DD si nastuduje všech těch 19 oblastí a udělá praktická

cvičení, jde venku a dělá něco jako praktického, aby si to vyzkoušel a měl v tom jistotu. A pak jde a může dělat tu práci DD a dokáže lidem pomoci.

A vy umíte co všechno?

Je to těch 19 oblastí. Tam je výhoda v tom, že člověk má takový rozhled, že když třeba přijde můj kamarád je nemocnej, nebo má problémy s něčím, tak vím, v čem mu můžu pomoci. To je výhoda. Těch oblastí je 19 a mě nejvíce zajímalo třeba manažerské kurzy, jak funguje organizace, jak by se to mělo zorganizovat, jak dosáhnout to, aby firma prosperovala, takže třeba i tohle jsem já studoval.

Takže by jste mohl dělat taky takového poradce ve firmách?

Ano.

Chystáte se na to?

Já už jsem částečně, chtěl si to zkusit. Pomoci jedné firmě, která dělá takové poradenství ve firmách, ale teď, jak tady dělám 40 hodin týdně, tak to nechci přehánět, protože bych neměl žádné volno, ale chystám se, Ale během toho měsíce nebo dvou ... se možná do toho pustím, třeba na pár hodin týdně. Chci si to vyzkoušet.“

...

„Když je třeba nějaká hádka, tak to dokážu ovládat, a nepodněcovat to. Nebo, když se něco nestíhá, a každý je ve stresu - třeba ve škole, tak určitě zvládat lépe ty věci mnohem rychleji a mnohem lépe. To je určitě to co mi to dalo.“

Pomoc lidem

Léčba-jak jsem pochopil z rozhovorů, tak léčení různých fyzických neduhů je možno dvěma způsoby. Léčebnými postupy - **Asisty**, které jsou realizovány jako „dotyková terapie“. Ukazuje se, že asisty jsou aplikovány zejména lidem mimo církev v okamžicích jejich potřeby – scientologové se typicky angažují při hromadných neštěstích jako pád WTC v New Yorku či povodně v Praze – a scientologové samotní se léčí spíše v rámci auditingů.

„...můžu pomoci ostatním. že když lidi mají nějaký problém, tak jim můžu dát asist, který funguje během půl hodiny, když se člověk dá do dobrého stavu. Můžu pomoci babičce, která má Parkinsonovu chorobu. Na kterou asisty úplně krásně fungují.“

...

„Já jsem měla vlastně v Irsku nehodu, protože jsem spadla pod auto na kole. Jako nebylo to nijak vážný. Ale jako měla jsem bolesti v nohou, že když třeba zastavilo auto prudce, tak se mi okamžitě něco seplo a bylo mi na zvracení, protože já jsem měla ty nohy, že jsem se jich nemohla ani dotknout v podstatě, že to strašně bolelo pořád.“

Doučovací centrum **BASIC**

„No my vlastně jako studijní centrum vyřizujeme dětem, které mají problémy se psaním a se čtením, s tím že spadáme pod aplikovanou scholastiku. Což je vlastně organizace, která je nenáboženská, nezisková, mezinárodní a spadají pod ní všechny organizace, školy, centra, které využívají studijní technologii od pana Hubbarda. A ta funguje od roku 72 a vlastně ji založili američtí profesori, kteří požádali pana H. o autorská práva na tu studijní technologii na základně výsledků. A my jsme tady. A kolegyně to myslím, přinesla z Dánska, kde ji někdo oslovil, aby to mohla tady otevřít. A tady to co děláme, tady funguje od roku 74. Jsou po celém Dánsku ty pobočky a my jich máme teďko 7 v ČR a pak ještě nějaké na Slovensku.“

Mediální aktivitou, kterou se snaží scientologové prospívat společnosti je **Občanská komise pro lidská práva**. Sdružuje lidi, které poškodili či zneužili psychologové a psychiatři.

Scientologové také organizují kampaň **Řekni drogám ne**, kdy se snaží informovat veřejnost o nebezpečí drog a nabízí jako alternativu scientologii. Probíhá letákově a propagačním cykloběhem po republice, školením policie, učitelů na školách i mládeže.

5.4.1.4 Self-esteem

Častým pozorovaným a zmiňovaným jevem byla změna Self-esteem (sebehodnocení). Naprosto všichni si pochvalovali zlepšení různých aspektů života díky Scientologii. V rámci self-esteem jsem vyčlenil dvě subkategorie:

Úspěšnost – Respektovanost

Respondenti deklarovali jak zvýšení osobní pohody, tak nárůst vlastních schopností, které mohou využívat ke zvýšení efektivity práce i k pomáhání druhým lidem

„Takže to bylo super -Purif. A člověk jakoby víc dokáže rychleji reagovat. Hlavně můj přítel ho dělal ted' Purif, on dělá scientologii krátce, a ten teda cítil obrovské změny, že dokáže rychleji reagovat, rychleji si věci uvědomovat, v práci to cítí a hlavně lidi kolem něj.“

„Takže jsem ráda, že jsem to našla, to co jsem chtěla. A pak, že můžu pomoci ostatním. že když lidi mají nějaký problém, tak jim můžu dát asist, který funguje během půl hodiny, když se člověk dá do dobrého stavu. Můžu pomoci babičce, která má Parkinsonovu chorobu. Na kterou asisty úplně krásně fungují.“

Když je třeba nějaká hádka, tak to dokážu ovládat, a nepodněcovat to. Nebo, když se něco nestíhá, a každý je ve stresu - třeba ve škole, tak určitě zvládat lépe ty věci mnohem rychleji a mnohem lépe. To je určitě to co mi to dalo.“

Vlastní odpovědnost za chyby-nedostatky

V případech, ve kterých scientologické techniky selhaly navzdory výcviku, který se týkal daného problému respondenta a měl mu problém vyřešit, respondenti brali odpovědnost za selhání na sebe a efektivitu výcviku nezpochybňovali.

„To znamená, že vy jste se rozešla s přítelem, když už jste byli oba scientologové?

Ano.

To je zajímavé, že Vám nepomohly ty techniky na to aby ...

Ne já jsem nepřevzala zodpovědnost za to, abych to vyřešila touto cestou. Jedna věc je, že jsme v tom dva a já třeba po určité době jsem chtěla převzít zodpovědnost a řekla jsem fajn... Já vím co v tom je. Jsou to naše prohřešky, které jsme způsobili, nějaké zanedbání. To se dělá tak, že se to vypíše, vykomunikujeme to mezi sebou, řekneme si stalo se to a to. Já jsem k tomu

byla ochotna, ale on ne. A člověk, který není ochoten a je kritický, tak není ochoten se podívat na svoje prohřešky a převzít za ně zodpovědnost, že tak byly a nechá je být.“

5.4.2 Podrobné analýzy rozhovorů

U jednotlivých rozhovorů jsem uvedl příklady, které v konkrétním případě naplňují definované kategorie, které jsem vygeneroval tématickou analýzou rozhovorů. Také jsem připojil kategorizaci podle Liftonových kritérií.

5.4.2.1 Rozhovor č. 1

Prvním respondentem byl, jak jsem již výše uvedl, Jiří Voráček, jehož jméno uveřejňuji proto, že ho často cituji jako zdroj informací o reprezentaci Scientologické církve. Je jeden z nejvýše postavených Scientologů u nás co se organizační struktury týče a často vystupuje jako její zástupce v Čechách⁸. Ve scientologii, navzdory tomu, že je v české misi Scientologické církve mezi nejstaršími členy – od roku 1992, absolvoval pouze základní kurzy. Rozhovor s Jiřím Voráčkem měl některá specifika oproti ostatním v tom, že pan Voráček jako „ředitel“ Scientologické církve u nás pokládal za svůj úkol prezentovat podstatu Scientologické církve, respektive Dianetiky, což je jeho obvyklá pozice - jak jsem uvedl výše, takže jsem ho v této roli nechal. Během výkladu základních principů scientologie se vyhýbal scientologickému názvosloví a snažil se používat pro mne známé výrazy jako například „reinkarnace“, „filozofie“, „zpověď“, „nejvyšší duchovní bytost“, „karma“, „exteriorizace“. Někdy si protiřečil: *„Ta duchovní bytost se nepřetěluje z logického důvodu do zvířat, nebo do kamene – i když to není vyloučené – samozřejmě.“* A v několika odpovědích mě vědomě zaváděl. Například když jsem se ho ptal, jak si vysvětluje neúspěch a zánik dianetického centra v Českých Budějovicích, řekl mi, že o tom vůbec nic neví. Nebo v závěru rozhovoru jsem se ho ptal, kolik členů mají jako církev: *„My máme 4 stovky kvůli registraci jako církev ale tak nějak plus minus kolem tisícovky je lidí, co se tomu věnují.“* V Čechách Scientologická církev není vůbec registrována jako církev a ani jako náboženská společnost. V tomto rozhovoru bylo obtížné nalézt data odkazující ke kategorii „Self-esteem“. Vysvětluji to neosobní povahou hovoru, který byl spíše mediální prezentací. I přes snahu vystupovat co

⁸ Za pozornost stojí, že v době, kdy dopisuji tuto práci, jsem se dozvěděl, že se nedávno Jiří Voráček obrátil na jednu prestižní pražskou advokátní kancelář s žádostí, aby zastupovala a „pomohla zlepšit mediální obraz“ Scientologické církve u nás.

nejcivilněji jsem interpretoval prvky kategorie Schematické chování. V subkategorii Frázovitý jazyk jsem identifikoval pojmy „skryté nepřátelství“, „stavy člověka“ „chronická úroveň“, „v radosti“, „v konzervatismu“, „v žalu“. Skryté nepřátelství také odpovídá snahám striktně rozlišovat, co je „dobré“ a „špatné“.

Schematické chování

-subkategorie **Frázovitý jazyk**

Frázovitost zde spatřuji v nečeském zacházení s jazykem. Každé ze zvýrazněných slov sice něco znamená, ale v tomto kontextu nedává smysl.

Toto je úryvek popisu techniky práce s „**emoční škálou**“: „*Prakticky se to dá použít vlastně v čemkoli, protože, když vidíte – teď se nebavím o – člověk má nějakou **chronickou úroveň** a pak, třeba když něco dostanete, tak jste **v radosti**, ale nejste v radosti neustále, **člověk je tak průměrně v konzervatismu**. Ale jsou lidé, kteří **jsou právě na tom skrytém nepřátelství** – je to třeba o nich vědět, aby se člověk nenechal obalamutit. Anebo lidí, kteří jsou **v „žalu“**, je třeba o nich vědět, že jsou v žalu, protože – víte ono to samotné přináší porozumění – to je to, o čem je celá Scientologie- že ty informace přinesou porozumění pro toho člověka,*“

-subkategorie **Rozdělování na dobré versus špatné**

„Tomu odpovídá – tomu my říkáme **skryté nepřátelství** – to je někdo, kdo něco jiného říká a něco jiného si myslí. To je ta nejhorší varianta, když to nedovedou lidi rozpoznat, to je samozřejmě logické, že když vám řekne: „jo já to udělám“ a je v takovéhle pozici, tak je jasné, že to neudělá – naopak, udělá to nejhorší. Neříkám, že tyhle lidi jsou ti, co utlačují, ale on (Hubbard) tam označuje 12 charakteristických vlastností, které má utlačovatelská osoba – osoba, která předává negativní zprávy- ještě je zhoršuje. Nebo že vlastně vůbec nereaguje na zlepšování žádným způsobem...
...Hitler, Stalin...to jsou ti nejznámější,ale ve skutečnosti je těchhle lidí kolem 2,5 procenta v populaci.“

Jiná realita

Pan Voráček mi popisoval princip odpoutání duše respektive duchovní bytosti od těla a pozemského života. Z jiných rozhovorů a materiálů vím, že díky auditingům mají údajně scientologové možnost po odpoutání možnosti, které přesahují lidskou představivost, v jiných realitách, do kterých se díky auditingům postupně dostanou:

„*Ono vlastně vám takové ty základní věci přijdou takové – co mají co dělat s náboženstvím – protože se mě už na to jiní lidé ptali, ale mají co dělat hodně z toho důvodu, že nemůžete stavět nějakou duchovní spásu na, řekněme,*

když ten člověk žije v tomhle světě a potýká se problémy – finance, rodina, práce. Má plnou hlavu problémů a musí se nejdřív naučit řešit ty základní věci, než pak může stoupat do nějakých jakoby vyšších úrovní..“

Posvátná věda

-subkategorie **Vědecké objevy**

Nejvíce prostoru v rozhovoru zabralo popisování technik a „vědeckých objevů“ – „výsledků výzkumů pana Hubbarda“. Některé „vědecké objevy“ jako například asisty jsem už zařadil do kategorií jejich praktického využití.

Žádný z objevů nikdy Hubbard nedoložil konkrétními daty z jeho „výzkumů“, která by umožňovala zpětné zkoumání. Kritickou veřejností je Hubbard podezříván, že o něco takového neměl nikdy zájem. Na pojem „exteriorizovaný stav“ jsem narazil zatím pouze v oblasti magie. V magii znamená exteriorizovat odpoutání duše od těla.

*„Ta duchovní bytost když existuje mimo svoje tělo v takovém **exteriorizovaném stavu**, což třeba buddhisti dosahují v určité nirváně, tak má 52 vjemů. Tady je vidět rozdíl v tom těle vlastně vy nemůžete mít tolik vjemů jako když ta duše existuje.“*

Považuji za zjednodušující a zavádějící vydávat definice o tom „jak fungují emoce“ nebo „z čeho se skládá porozumění“. Univerzálně fungující techniky působí z vědeckého hlediska nevěrohodně.

*„...to je to, o čem je celá Scientologie- že ty informace přinesou porozumění pro toho člověka, protože když je někdo v žalu, tak víte, že na něj nemůžete být hrubý anebo že ho nemůžete najednou rozveselit, protože ten člověk je v tu chvíli v žalu a když mu chcete pomoci, tak je pomalu možno ho z toho dostat skrz ty emoce nahoru. Ale někdy má člověk pocit: „ on je v žalu, tak mu musím pomoci“ a teď s ním něco dělá a tomu člověku to jakoby spíš ubližuje. **Když rozumíte tomu, jak fungují ty emoce, tak ho můžete postupně dostat nahoru, ale ne jakoby jedním rázem.** To je třeba ta praktická část. **Z čeho se skládá porozumění.**“*

KRA (komunikace, realita, afinita) trojúhelník nebo také ARC (anglicky affinity, reality, communication) je technika, která přichází s univerzálním řešením na konkrétní problémy. Jako příklad „vědeckého objevu“ jsem ho vybral proto, že mimo jiné slouží k navazování kontaktů s lidmi v „jiné realitě“ – tedy jiné, než ve které se nachází scientologové – a převádění lidí do „scientologické reality“.

*„Jeden z těch základních principů v Scientologii je **KRA trojúhelník**. Ten se skládá z **komunikace**- to je to co běžně znáte v komunikaci. **Realita** – to je to, na čem se lidi shodnou a **afinita** je náklonnost.*

Ten trojúhelník je dost důležitý, protože člověka učí, jak v novém prostředí, s novou osobou, může zlepšit to porozumění, nebo jak předat určité věci. Určití lidé mají takovou tendenci, že třeba – to je ta realita – mluví o

věcech, které těm druhým lidem nejsou reálné – a podobně. Je to jeden ze základních principů Scientologie. Poměrně ne jakoby rozšířený, ale důležitý pro to další – pro ty další věci.“

Ptal jsem se na původ známého Oxfordského testu, který je nejčastější metodou kontaktu s veřejností:

„Ten jste dělali nějak ve spolupráci s Oxfordem?

*Ne, ne, ne. To je vlastně – dost často se nás na to lidé ptají. To máte název kvůli tomu, že to bylo dělané ale ne oficiálně, že by to – to není psychologický test – v první řadě. Ten test byl udělaný ze začátku. Pan Hubbard potřeboval testovat lidi na začátku před tím auditingem a po auditingu aby viděl ty změny, takže to **dělal vlastně s nějakou psycholožkou tehdy z Oxfordu** na tom kooperovala, aby sestavili pro jeho potřebu a proto se to nazvalo Oxfordský test a který se později začal používat i pro různé testy – prostě mají širokou oblibu, takže se to začalo používat i před tím auditingem – před tím vstupem samotným. Člověk zjistí, jak na tom je.“*

Chris Owen (1997) píše o experimentu, který uspořádal Sir John Foster v roce 1971. Foster požádal tým psychologů složený z klinických psychologů a univerzitních učitelů psychologie, aby absolvovali Oxfordský test a provedli jeho analýzu. Na otázku, kdo vymyslel tento test, pracovníci dianetického centra tvrdili, že studenti z Oxfordu nebo autoři Oxfordského slovníku ale nebyli si jisti, kteří z nich. Fosterovi se podařilo najít Hubbardův článek v novinách, kde popisuje, že na Oxfordském testu spolupracoval s psychology – autory testů California Mental Health Analysis; California Test of Mental Maturity for Adults; California Test of Personality; Johnson Temperament Analysis; Minnesota Multiphasic Personality Inventory. Jejich jména však neuvádí. Po analýze testů Foster zjistil, že Oxfordský test osobnosti je kompilátem zmíněných pěti testů.

Na základě scientologických metod postavených na Hubbardových objevech funguje mnoho „dceřiných firem“ scientologie. Většinou ale členové církve popírají spojení mezi nimi a těmito organizacemi. Tyto organizace se prezentují jako nezávislé komerční subjekty. V praxi používají metody, které jsou využívány i v auditingu a platí za ně Scientologické církvi autorské poplatky za „využití technologie.“

„Existuje tady jazyková škola Lite, ta **využívá metodu vyučování** pro anglický jazyk. Tam vůbec ty lidi s tím nepřicházejí do kontaktu, protože ti učitelé vlastně jenom **používají tu metodu na studenty**. Pak existují konzultantské firmy v oblasti – firem. Kdy vlastně **používají určité administrativní věci** kolem řízení firmy, motivování lidí, výběru personálu a podobně. Protože vlastně kromě tohoto existují ještě směrnice od Hubbarda, které on psal, když etabloval církev. Protože **my máme hodně organizací** a ta struktura je hodně rozsáhlá, takže vydával určité pokyny, které jsou hodně praktické. Oni používají tuhle část a to že **pomáhají těm firmám etablovat**.“

-subkategorie **Auditování**

Jak jsem pochopil, auditing není jen formou čištění mysli, ale také platformou, na které mohou fungovat některé kurzy jako například ve třetí citaci návod na výběr životního partnera.

„No, když na sobě děláte a právě čistíte tu mysl a dáváte pryč ty selhání a ty různé věci co tam nemají být, které vás ovlivňují, tak se ten život stane mnohem mnohem jednodušší. A najednou si ho skutečně začnete užívat. Což je vlastně ten cíl. Lidé třeba ani někdy nevědí, jak moc trpí..“

Zajímavé je, že ostatní respondenti neměli o spirituálním přesahu scientologie jako církve moc představu. Všichni to brali jako ryze praktické disciplíny.

„A jsou nějaké metody, které nejdou oddělit od té církve?“

Tak jsou, to je to základní – to je ten auditing, který my poskytujeme. Že se jedná o tu náboženskou činnost a ta se nedá oddělit. Ta se nepraktikuje samostatně.“

-subkategorie **Zlepšovací kurzy**

Z vědeckého hlediska působí nedůvěryhodně kurz, který odhaluje podstatu manželství a poskytuje návod, jak získat partnerku a udržet vztah a manželství.

„Když vy čtete ty věci, máte ty věci, tak zjistíte o čem to je. Rozumíte v tom klasickém případě. Ty manželství- často se to tam vyskytuje, to znamená, vy když si uděláte kurz o manželství, tak pochopíte o čem to je., jak to má vypadat v tom ideálním vztahu. Naučíte se hlavně, jak to udržet. Protože problém, proč to nefunguje je, že lidi nevědí- nikdo je to nenaučí. Vás ve škole naučí číst psát a počítat, když to trochu zjednoduším ale jak si najít holku, jak si –když v tom třeba někdo není úplně dobrý, jak to přežít v úvozovkách, jak se dostat do toho stavu, jak si vybrat správného partnera. Sama o sobě je tahle věc tak komplikovaná, protože na tom fakt hodně záleží, jak to dopadne, tak to vás nikdo nenaučí. Nechci říkat, že my tohle učíme, ale vlastně je to v těch principech obsažené. Člověk když začne používat tyhle principy, tak spoustu těch věcí vyřeší. Takže to je vlastně taková filozofická škola.“

-subkategorie **Pomoc lidem**

V rámci pomoci při různých neštěstích a nemocech deklarují scientologové možnost komunikovat na úrovni duchovních bytostí, které mohou stále komunikovat nezávisle na těle:

„Tady je třeba (v příručce)– **když je někdo v bezvědomí, tak jak to funguje**. Zase vidíte všechno, že to není nic co by bylo..-to je třeba, když je někdo na lůžku na těch přístrojích dýchá v bezvědomí. My jsme tady zatím neměli takové případy, ale v Americe opravdu s tím byly trošku takové záznaky, že někdo byl dlouhodobě na lůžku

Vám se dařilo s tím člověkem navázat komunikaci?

Privést ho. **Privést ho zpátky v podstatě**. Doktoři už ho chtěli odpojit z přístrojů a nechat ho být a podařilo se toho člověka přivést zpátky. **Z našeho hlediska to není nic nenormálního**. Pro ty doktory je to neuvěřitelné – to je právě ten rozdíl, že my bereme člověka, že je duchovní bytost v těle a že když člověk zemře tak z toho těla odchází a tyhle incidenty-právě bezvědomí a podobně je ta situace,kdy je ta bytost jednou nohou pryč už. A teď se ho snaží doktoři těma šokama do srdce přivést zpátky nebo když je na přístrojích dlouhodobě- **Oni podporují to tělo a tam je potřeba oslovit tu bytost**. To co se dělá při těch bezvědomích, že se **komunikuje s tou bytostí aby ta bytost se vrátila zpátky do těla**. To je celé.“

Příklad problému se zatížením nevědomí resp. duše, který se řeší kombinací asistů⁹ a následně auditingu:

Poté, co někoho srazilo auto a upadl do bezvědomí, někdo z přihlížejících vyjádřil obavu, že nebude chodit: „**On tam má nějakou tu sugesci, která byla v době, kdy on byl v bezvědomí, řečená a jemu to tam funguje jako blok, tou naší technikou se ten člověk vrátí, prožije-obnoví z toho nevědomí všechny ty...to co se tam stalo – včetně té operace a těchhle věcí – uvolní ten náboj a zase se všechno vrátí do toho normálu, jak to má být**.“

Při šoku používají scientologové „orientační asist“: „**Další formou on vlastně právě tam přichází ta duchovní bytost, že z toho rozrušení dává člověk tu pozornost ven-extrovertuje se z toho jak je introvertovaný do sebe. Tak extrovertuje tu pozornost na ta různá místa a najednou je z toho venku a to rozrušení se zmenší a on znovu přebere kontrolu – když se to dá říci takhle. Takže tady je to vidět, že ta pozornost – on přestane být fixovaný až dosáhne do stavu kdy najednou je zase plně sám sebou**.“

Naplnění kritérií podle Liftona:

- a) Kontrola prostředí** – Vzhledem k tomu, že rozhovor probíhal přímo v dianetickém centru a respondent v centru pracuje na plný úvazek, byly odkazy naznačující důležitost působení konkrétních prostor relativně vyšší – vyskytly se více než dvakrát častěji než u ostatních.

„**Většinou to funguje, že ho přivedou sem a ten člověk to nastuduje tady, protože tam jsou zase nějaké další věci,jakože máme – jsou to tedy kurzy individuální, takže to není v nějaké**

⁹ Asist je scientologický léčebný zákrok, který může být buď dotykový, komunikační, nebo na úrovni duchovní bytosti respektive s její spoluprací.

skupině. My máme svého takzvaného supervizora, to znamená někoho, kdo na to dohlíží to není ten kdo to vysvětluje u nás, ale ten kdo dohlíží a pomáhá těm lidem aby to mohli v klidu nastudovat a tak to funguje“

b) Mystická manipulace – plánovaná spontánnost – Navzdory tomu, že toto kritérium dosahovalo vyšších četností, v tomto případě to přisuzuji spíše než spontánnímu projevu, důsledku snahy přesvědčit mě, jak vlastně „*všichni na to přijdou sami a všechno pochopí*“

c) Požadavek čistoty – Nenaznačuje toto téma ani jednou. Je to pochopitelné, protože jsem byl během rozhovoru přesvědčován, že nejsou žádná omezení při pochybeních a že je jedno, jak se chováte. To koreluje s Vojtíškovou teorií (1998), kterou uvádím v kapitole 4, která tvrdí, že se členové sekty uchylují při prezentaci skupiny lidem mimo ní i ke lžím ve snaze vytvořit co nejlepší veřejné mínění o skupině.

d) Kult vyznání – Zde je nastíněn jako realizace zpovědi – více informací přináší další rozhovory.

„Je to vyloženě individuální věc. Nejvíce se to dá připodobnit ke zpovědi – jako takové formě. Je to vlastně individuální setkání, kdy jakoby ten duchovní – u nás má pojmenování auditor – s tím druhým člověkem, s tím daným prochází tyhle události.“

e) Posvátná věda – Tou je prodchnut celý rozhovor, protože „posvátná“ věda je deklarovaným podkladem činnosti celé Scientologické církve.

„Pan Hubbard potřeboval testovat lidi na začátku před tím auditingem a po auditingu aby viděl ty změny, takže to dělal vlastně s nějakou psycholožkou - tehdy z Oxfordu na tom kooperovala., aby sestavili pro jeho potřebu a proto se to nazvalo Oxfordský test a který se později začal používat i pro různé testy – prostě mají širokou oblibu, takže se to začalo používat i před tím auditingem – před tím vstupem samotným. Člověk zjistí, jak na tom je.“

f) Frázovitý jazyk – Zde se objevuje zejména v používání scientologických pojmů a nečeských obrátů. Drtivá většina studijních materiálů se překládá z angličtiny, ale bez ohledu na užívání podobných obrátů v češtině. „Překladatelskou jednotku“, která to má v rámci církve na starosti také tvoří dobrovolníci často bez předchozích zkušeností s překlady.

„...jste v radosti, v konzervatismu, lidé, kteří jsou právě na tom skrytém nepřátelství , „v žalu“

g) Nauka je víc než člověk – Respondent naznačuje tento jev v okamžicích, kdy se nechá strhnout při vysvětlování dokonalosti dianetických technik.

„...lidé třeba někdy ani nevědí, jak moc trpí.“

h) Existenční provizorium – Identifikoval jsem ho v situaci, kdy respondent popisoval principy „zlepšování“- rozuměj zlepšování všeho pomocí dianetických technik. Pochopil jsem, že není možné, aby někdo nereagoval na „zlepšování“/pokud ano, tak zpochybňuje vědu a ohrožuje integritu skupiny. Stává se tak „skrytým nepřítelem“, proti kterému se musí církev vymezit.(viz Příloha 1 – Declaration of Enemy)

„Tomu odpovídá – tomu my říkáme skryté nepřátelství – to je někdo, kdo něco jiného říká a něco jiného si myslí. To je ta nejhorší varianta, když to nedovedou lidi rozpoznat, to je samozřejmě logické, že když vám řekne: „jo já to udělám“ a je v takovéhle pozici, tak je jasné, že to neudělá – naopak, udělá to nejhorší. Neříkám, že tyhle lidi jsou ti, co utlačují, ale on (Hubbard) tam označuje 12 charakteristických vlastností, které má utlačovatelská osoba – osoba, která předává negativní zprávy- ještě je zhoršuje. Nebo že vlastně vůbec nereaguje na zlepšování žádným způsobem.“

5.4.2.2 Rozhovor č. 2

Druhý respondent je žena. První kurz absolvovala v roce 1995 poté, co se rozešla s přítelem, za kterým přijela do Prahy. *„Mě přitáhla láska a pak už jsem tady zůstala.“* Ke Scientologii ji přivedl její přítel. *„Já jsem se k tomu dostala přes mého přítele, který mi o tom něco málo řekl a řekl mi: tady si vyplň test.“* Od té doby postupuje úspěšně po „gradientu“ na „mostě ke svobodě“-viz příloha č2 *The Bridge To Total Freedom*. Kromě toho dobrovolně pracuje v dianetickém centru jako přepisovatelka. Angažuje se výrazně v Občanské komisi za lidská práva, která vyhledává lidi, které zneužil psycholog či psychiatr – více viz kapitola 5. Je středoškolačka. Pracuje na plný úvazek v realitní kanceláři, je otevřená a stále pozitivní. Je zřejmé, že je scientoložkou z přesvědčení. Má svůj život nalinkovaný kurzy, které absolvuje. *„Takže pak už to jenom převádím do praxe, vždycky se něco naučím, pak to převádím do praxe a mám to takové vysvětlené a hladší. A pak říkám: „Aha, tak to je ono, přesně tak jsem se to učila.“* Bere je velice vážně a často cituje různé poučky a myšlenky. *„Tyhle špinavé cykly dám pryč a pracuji s klienty, kteří jsou poctiví, kteří to potvrzení dají a nemají s tím potíž.“ ...“* *„To je taková hrouda zlata, kterou já jsem se naučila.“ „Vy jste pro mě hrouda zlata. Mám pro vás určitou náklonnost jako k cizímu člověku, samozřejmě a jinak proto vám sděluju to, co vám sděluju. Do určitý míry ta náklonnost je veliká. Hodně dobře Vás vnímám v tuto chvíli, proto Vám to i říkám.“* Věří, že vše, co se jí nepodařilo vyřešit auditingem a kurzy, způsobuje chybný přístup. *„Pokud se mi něco takového stane např. z neznalosti, tak když zjistím, že jsem něco provedla, co jsem neznala, tak za to převezmu zodpovědnost a napravím to.“* Studuje další postupy, jakým způsobem se chovat v různých situacích a co si o nich myslet. *„Když jsem v roce 1994 - to byl Nahoru dolů životem. Ten mi rozlišil jaké jsou skupiny lidí. Že jsou skupiny, které podporují dobro, jiné zlo, hromadný skupiny. Teď já jsem na tom přemýšlela, tam se uvádí příklady, dělají se tam praktická cvičení jako: napište*

skupinu nebo člověka, který podporoval zlo. Nebo uveďte příklad člověka, který svádí své problémy na ostatní. Tam jsem rozlišila jací jsou dobří a ti špatní lidé.“

Schematické chování

-subkategorie Frázovitý jazyk

Mimo úplné novotvary jsem zaznamenal způsob zacházení se slovy a tvorbou mluveného projevu, který se mi zdá podobný tvarosloví z angličtiny. Důvodem by mohlo být překládání všech materiálů z angličtiny takzvanou „překladatelskou jednotkou“- týmem scientologů, který se skládá z dobrovolníků, kteří nejsou profesionálními překladateli.

*„Multi Level Marketing. Tenhle **způsob organizace**, organizování, tak ten já jsem měla. Pak jsem ho opustila, protože to pro mě už nebylo ono.“*

...

*„Je to tak, že já se k ní (církvi) dobrovolně hlásím. Že já cítím, používám tu technologii, v rámci scientologie a dianetiky studuji a **používám technologii** v praxi a tím se hlásím, že jsem členem.“*

...

*„Já jsem už na začátku, když mi xxx volala, kolegyně Jirky Voráčka, že se mnou budete chtít udělat rozhovor, tak už jsem k vám měla velkou náklonnost v tu chvíli. To z toho důvodu, že je málo lidí, kteří by se s takovým zájmem jako vy psali práce a chtěli psát o scientologii. Vy jste pro mě **hrouda zlata**.“*

...

*„Já se naučím, že něco takového existuje a vlastně mi to dá jenom pojmenování. Takže pak už to jenom převádím do praxe, **vždycky se něco naučím**, pak to převádím do praxe a **mám to takové vysvětlené a hladší**. A pak říkám: „Aha, tak to je ono, přesně tak jsem se to učila.“ Když jsem zjistila, že tohle funguje, tak jsem se učila dál.“*

...

„A stanovíte si nějakou společnou zakázku na čem chcete pracovat třeba nebo něco takového?“

*Tam je to doslova tak, že řeknu třeba: heleďte vaše **kommunikace je takováhle**, máme na to řešení. Můžete absolvovat náš komunikační kurz. A já řeknu: fajn. A pak ho začnu absolvovat. Nebo Vaše **zodpovědnost je takováhle**, máme tenhle kurz. A to je přesně o tom, co se naučíte a pak to přesně používáte v praxi a **máte řešení na to, co se kolem Vás děje**.“*

-subkategorie Rozdělování na dobré versus špatné

Scientologové striktně rozlišují lidi na dobré nebo špatné-tzv. „skryté nepřátele“ nebo „nepřátele¹⁰“.

¹⁰ Cyril Vosper (1973 byl poté, co odešel ze Scientologické církve, vyhlášen za „Nepřítele“, se kterým se nemají členové církve setkávat, ani se ho pokoušet „zlepšovat“.

Nahoru dolů životem. Ten mi rozlišil jaké jsou skupiny lidí. Že jsou skupiny, které podporují dobro, jiné zlo, hromadný skupiny. Ted' já jsem na tom přemýšlela, tam se uvádí příklady, dělají se tam praktická cvičení jako: napište skupinu nebo člověka, který podporoval zlo. Nebo uveďte příklad člověka, který svádí své problémy na ostatní. Tam jsem rozlišila jací jsou dobří a ti špatní lidé.

Jiná realita

Scientologové věří, že všichni ostatní se pohybují v jiné realitě „v nesvobodě“, ze které jim mohou pomoci auditingy. Na komunikaci s lidmi v „jiné realitě“ používají techniku KRA/ARC trojúhelníku.

*„To jsem si taky říkala, že se Vás zeptám a že se budu snažit s Vámi mluvit **na Vaší realitě**. Protože použít neskutečné množství termínů, o kterých nebudete vědět, to nerozumíte, to by nebylo fér.*

Já jsem se dočetl od nějakého zlého jazyka někde na internetu, že pokud chce někdo rozumět scientologům, tak potřebuje 700 stránkový slovník.

*No vidíte to. Já si myslím že ne. **Protože my využíváme jak náklonnosti k tomu člověku, tak reality**, na které se ten člověk pohybuje, komunikuje a způsobu komunikace.“*

...

*„Já tady s vámi nemůžu ted' mluvit jako člověk, který je hodně znalý a nemůžu tady s vámi začít mluvit z patra, **já musím jít k Vám** a pomalu ty informace, které vám předám, tak nám potom navážou **na větší realitu** a potom můžeme stoupat po gradientu výš, abych byla schopna vám to předat víc.“*

„když jste scientolog a stáváte se lepší, tak se pro ty lidi stávala míň reálnou. Pro ně to není normální, že by se někdo v téhle společnosti takhle zlepšoval.“

Posvátná věda

-subkategorie **Vědecké objevy**

Technika KRA/ARC trojúhelníku je univerzální komunikační scientologický nástroj. Tuto dovednost získávají scientologové v auditovacím stupni 0, kdy jsou schopni „komunikovat s kýmkoli na jakékoli téma“.

*„Tak se mi aniž bych začala nějaký obchod, tak jsem s nimi měla velké ARC... ted' jsem uvedla ARC, pro nás je to běžné. To je trojúhelník afinita, realita, komunikace. **Takže já už tu terminologii mám takovou, že už s nimi mám výborné ARC.** Takže mám s nimi vysokou afinitu, takže mi bez problémů řeknou o svojí práci, mám*

s nimi realitu, protože probíráme to, že chtějí prodat byt a komunikaci, protože to probíráme a můžu s nimi o tom komunikovat.“

-subkategorie **Auditování**

*„Já mám taky dodáno docela dost auditingu. Existují určité stupně, nejdříve jsou názvy a pak jsou čísla, stupeň 0, 1, 2, 3 a 4. A já mám stupeň 0 jehož výsledkem je **komunikovat s kýmkoli na jakékoli téma**. To je dokonalé.“*

...

*„Musíme se to naučit. Naučit se zacházet s e-metrem, **jak předat povel**, jak se zeptat. všechny věci, které s tím souvisí. **Vy mi třeba položíte otázku, já jí rozumím a odpovím vám na ni**. Ale třeba v tom sezení třeba já jsem dokázala krásně plakat. A teďka ten auditor musí být schopen tomu plakajícímu **předat povel**, zeptat se ho, nechat vyprávět a tak je prostě potřeba to umět.“*

...

„Vím, že mám nějaké překážky, vím, že jsem v něčem neskutečně nervózní. Podařilo se mi to z velké části odbourat. Nebo když jsem se dostala do takové situace, že jsem měla chronický zánět močového měchýře, tak jsem šla do sezení a už ho nemám.“

Byla jste taky u doktora?

*Byla. To jsem šla, nechala jsem si napsat antibiotika, neužívám prášky proti bolesti. Pak jsem **šla za auditorem, řekla, co se mi stalo, on sestavil program, který jsme prošli, aby mě to už nebolelo**.*

A to jste je potom přestala brát, když jste sestavili ten program?

Já jsem respektovala léčbu. Tak jak to lékař předepíše, tak to doberu.“

-subkategorie **Zlepšovací kurzy**

*„Já se naučím, že něco takového existuje a vlastně mi to dá jenom pojmenování. Takže pak už to jenom převádím do praxe, **vždycky se něco naučím**, pak to převádím do praxe a **mám to takové vysvětlené a hladší**. A pak říkám: „Aha, tak to je ono, přesně tak jsem se to učila.“ Když jsem zjistila, že tohle funguje, tak jsem se učila dál.“*

*„Dalším kurzem bylo **Komunikací k úspěchu**. To je ten základní kurz, kde vlastně pomocí tréninku se učíte **přenést myšlenku jinému člověku** tak, aby ji porozuměl a byl schopen odpovědět zpátky.*

*Po tomhle komunikačním kurzu jsem byla taková hodně veselá a byla jsem jako když plně vnímáte. **Neměla jsem takový zastřený pohled, vnímání, ale plně jsem vnímala**. Někdy se mi stalo, že jsem šla po ulici a minula jsem někoho ze známých. A teď jdu a vnímám ho, pozdravím ho. A hodně mi to pomohlo v té komunikaci s klienty.*

Kromě tohoto kurzu Komunikací k úspěchu, já jsem ho nazvala základním, protože tímto každý začíná, tak je ještě vyšší. Ta cvičení, která se tam provádí jsou jakoby ve vyšším stupínku, vyšším gradientu. Tam už nemáte

potíží se koukat člověku přímo do očí bez problémů, neuhnout, vzít si tu pozornost pořádně. To je bezvadné a to je hlavně důležité, když děláte auditora nebo když provádíte auditing. **Plně vnímáte, že dostáváte nějakou otázku či odpověď.**

Další kurz se jmenuje **Základní studijní příručka**, kde se učíme **studijní technologii**. To znamená, že pokud ve větě něčemu nerozumíte, **nerozumíte jednomu slovu, tak, nerozumíte celé větě.** A to že člověk má nepochopené slovo nebo má nedostatek **masy**. Takže když čtu knížku a najednou zjistím: „Aha, tak tomuto nerozumím.“ Protože, když se stane, že tomu slovu nerozumíte, tak nerozumíte tomu textu dál. My se učíme tomu, jak člověk plně porozumí tomu textu a potom je schopen jej použít.“

...

„Tak například, když někdo z mých kamarádů se mnou nechce mluvit tak já se s ním nemůžu začít bavit o tom jak je to perfektní, protože on to nepřijme. Tam se dělají tyhle kroky. Pomoc, kontrola, komunikace, zájem. Protože když vím, že mě to pomohlo, tak jim to zásadně taky pomůže. Protože oni jsou s masa a kostí stejně jako já. Každý člověk má jiné reakce, každý člověk je jiný.“

„Jmenovalo se to **Stav člověka....** Bylo to hodně o zodpovědnosti. Pak **Cesta k nekonečnu**, ta mi pomohla hodně s tím časem. Tam se hodně probírá auditing, hodně se probírá jaké jsou techniky v auditingu, to technické, jsou tam prostě **výborná data**, aby vám to pomohlo. A pak jsem absolvovala kurz, který se jmenuje **Londýnský kongres diseminace a pomoci**. Londýnský proto, protože to bylo v Londýně a kongres proto, protože to bylo na několik etap, přednášek. **Diseminace znamená rozšiřování Scientologie a Dianetiky.** Když diseminujete, tak rozšiřujete. **Diseminujete knihy, rozšiřujete data**, v tomhle smyslu. A co se týká toho Londýnského kongresu diseminace a pomoci, tak **tam jsem se naučila, že člověk vlastně strašně rád pomáhá.**“

-subkategorie **Pomoc lidem**

„my jsme v podstatě duchovní, protože když se posadím s někým, **kdo má problém**, tak ho vyslechnu a **pomůžu mu dát řešení** ať už je to komunikace, ať už je to pomoc se zraněním, problém v manželství, po hádce. Existuje asist, který se dává po hádce. Nebo je nemocný a najednou se rozčílil a potřebuje s tím pomoci, tak to všechno... **my jsme duchovní, kteří lidem naslouchají. Lidé k nám chodí a mají v nás důvěru.**“

„Když měla moje kamarádka rýmu, tak jsem jí **dodala určitý proces, který ji zbavil té rýmy.** Nebo když mého kamaráda bolelo koleno, tak jsem mu pomohla tak, aby ho to koleno přestalo bolet.“ Tyto „procesy“ se nazývají asisty. Já jsem osobně oba dva absolvoval, ale nezaznamenal jsem jejich léčebný účinek.

Self esteem

-subkategorie Úspěšnost – Respektovanost

„Víte, každý člověk jsme nějaký, někoho něco může nastartovat, naštvat ho. Moje maminka to umí, umíme to každý a já osobně, když jedu domů, tak mě to nenaštve. A já dnes s ní, bráškou, tátou **umím komunikovat takovým způsobem, abychom byli pořád v dobré náladě. To je taková hrouda zlata, kterou já jsem se naučila.** Já jsem si tím taky musela projít, protože **když jste scientolog a stáváte se lepší, tak se pro ty lidi stávala míň reálnou. Pro ně to není normální, že by se někdo v téhle společnosti takhle zlepšoval.** Pro ně je normální, že někdo nadává... A musela jsem se to naučit zvládat, abych byla pro ně víc reálnou.“

...

„Já jsem se z toho cítila dobře, že jsem výborná a oni: **ty jsi se hodně změnila.** Mě to připomínalo špatný, jako že jsem se změnila ke špatnému. **Já jsem se to naučila používat tak, že jsem si stála na tom, že jsem se opravdu zlepšila k dobrému** a když jsem si tohle uvědomila, tak tahle věta typu: **ty jsi se hodně změnila, zmizela.** Ona mi ji přestala úplně říkat. Úplně přestala. **Já jsem to zvládla, já jsem to zjistila v čem to je, že jsem se opravdu zlepšila** a že je to pro moje dobro a ona to přestala říkat.“

...

Jak vnímáte to, že se o Vás na internetu říká, že je Scientologie hodně o penězích, že je z vás tahají?

„Tahají.“ A můžu Vám říct, že čím víc peněz já do sebe investuji, tak to tahaj, co jsem teď řekla, bylo v uvozovkách. **To, co já získám a to, co já dostanu v tom auditingu se nevyrovná těm penězům, které já tam dám.** Protože jestliže já absolvuji něco, co mi odbourá takovýhle veliký problém a já pak jsem schopná třeba 10x rychleji udělat kšefty... skutečně je to v tomto

Já jsem třeba teď přijela z jednoho pobytu na lodi Freewinds a tam se dodávají kurzy určitého typu. **Já jsem tam dala určitý obnos peněz, letenka stála skoro 30.000,- Kč, ten pobyt nebyl také nejlevnější, ale já jsem se vrátila a dělám věci za poloviční čas.** Já jsem si tam přála určitá přání a aniž bych v tom určitým způsobem něco dělala, tak to ke mně přichází samo. **Mě se vyřeší ty věci samy.**“

-subkategorie Vlastní odpovědnost za chyby-nedostatky

Scientologové věří, že jejich techniky a kurzy vyřeší vše. Pokud ne, je to vinou malého nasazení případně procesními chybami.

„To znamená, že vy jste se rozešla s přítelem, když už jste byli oba scientologové?

Ano.

To je zajímavé, že Vám nepomohly ty techniky na to aby ...

Ne já jsem nepřevzala zodpovědnost za to, abych to vyřešila touto cestou. Jedna věc je, že jsme v tom dva a já třeba po určité době jsem chtěla převzít zodpovědnost a řekla jsem fajn...

Já vím co v tom je. Jsou to naše prohřešky, které jsme způsobili, nějaké zanedbání. To se dělá tak, že se to vypíše, vykomunikujeme to mezi sebou, řekneme si stalo se to a to. Já jsem k tomu byla ochotna, ale on ne. A

člověk, který není ochoten a je kritický, tak není ochoten se podívat na svoje prohřešky a převzít za ně zodpovědnost, že tak byly a nechá je být.“

Ve scientologickém jazyce jsou jako špinavé cykly označeny zejména negativní vlivy osob, které nejsou scientologii nakloněny a nechtějí praktikovat scientologii. S takovými lidmi se scientologové nestýkají, aby na ně nemohli působit. Zajímavé je, jak je to současně spojeno s dodržováním zákonů. Důvodem by mohla být možnost ukázat činnost zbavování se „špinavých cyklů“ a „skrytých nepřátel“ v objektivně pozitivní světle.

„Tyhle špinavé cykly dám pryč a pracuji s klienty, kteří jsou poctiví, kteří to potvrzení dají a nemají s tím potíž.“

Zajímavé je, že ačkoli Scientologická církev má svém portfoliu rituálů „křest“, prakticky ho nepoužívá. Na scientologických webových stránkách je tisková zpráva o tom, jak proběhl první a jediný křest v Čechách, na který přijel duchovní z Německa. To vysvětluje následující ukázka:

*„Mimo jiné tam byla otázka: Jste scientolog? A já jsem vždycky vyplňovala ne. A pak mi kamarád říká: „Jestliže to děláš, jestliže se to učíš a používáš to do praxe, tak jsi scientolog.“ A v tu chvíli jsem si uvědomila, že ji skutečně dělám a jsem scientolog. A **převzala jsem za to zodpovědnost**, takže jsem řekla: ano jsem scientolog a skutečně to dělám.“*

...

V rozhovorech několikrát zaznělo, že si v rámci auditování respondenti uvědomili nějaké nové selhání a nedostatek, o kterém před tím vůbec nevěděli. Nabízí se vysvětlení, že jim byly tyto selhání vsugerovány a o to jednodušeji a efektněji pak mohly být „lčeny“.

*„To je takové skutečné plné bytí scientologa. To je to skutečné nastudování a uvádění do praxe. Ještě používáme jednu dokonalou věc. Říkal vám pan Voráček o tom, co je to **zisk**?*

*Kromě toho, že někdo získá nějaké peníze, tak je to i to, že má nějaké **poznání**. **Takže když já studuji kurz, tak si třeba uvědomím. Ježišmarijá tohle jsem dělala. Takže teď mám poznání** třeba, že jsem nepřebírala zodpovědnost za to, že chodím pozdě, uvedu příklad. A já jsem ještě před tím, než jsem odešla z domova, tak jsem si támhle uvařila čaj, udělala tohle i když jsem věděla, že už musím jít. A ten čaj jsem nepotřebovala. Takže si to uvědomím a napíšu. Musím si to napsat, sama si to pro sebe potvrdit. To je důležitá věc. Třeba na konci každého kurzu se píše **zisk**. Že člověk si z toho kurzu odnese nějaké **poznání** nějaké potěšení a potvrdí si to, dá si to na papír. Tam je důležité, že Vám to pak ještě jeden člověk přečte, potvrdí Vám, že ten **zisk je opravdu dobrý** v pořádku a založí se to do složky. Nic víc se s tím neděje, možná se to ještě vyvěsí, aby i **ostatní mohli mít takovéto zisky**.“*

Naplnění kritérií podle Liftona:

- a) Kontrola prostředí** – Respondentka popisovala svůj pobyt na lodi Freewinds, kde, jak jsem zjistil z plánu *The Bridge To Total Freedom* (příloha 2), se poskytuje kurz „OT Debug Service“

„Já jsem třeba teď přijela z jednoho pobytu na lodi Freewinds a tam se dodávají kurzy určitého typu. Tam doslova L. Ron Hubbard měl přednášky...“

- b) Mystická manipulace** – plánovaná spontánnost – Navzdory tomu, že respondentka přiznala, že se léčila v rámci zdravotnického systému a užívala léky, připisuje vyléčení auditingu.

„Nebo když jsem se dostala do takové situace, že jsem měla chronický zánět močového měchýře, tak jsem šla do sezení a už ho nemám.“

- c) Požadavek čistoty** – popisu auditingu se věnuji v kapitole 5. Celý systém čištění – purifikace - začíná programem Purif, který má odstranit z těla nečistoty a závislosti. Více viz příloha 2 *The Bridge To Total Freedom*.

„Jedna věc je, že se člověk učí a používá ty věci a druhá, že jde do sezení – auditingu a zbavuje se nepříjemných věcí, které ho ovlivňují.“

- d) Kult vyznání** – V rámci auditingu musí respondentka podrobně projít svým dosavadním životem – musí se „vyznat“ ze všeho negativního, případně je jí vysvětleno, že se negativních věcí dopustila.

„...že jsem něco provedla, co jsem neznala, tak za to převezmu zodpovědnost a napravím to.“

- e) Posvátná věda** – Dianetika přichází s řešením na vše.

„A to je přesně o tom, co se naučíte a pak to přesně používáte v praxi a máte řešení na to, co se kolem Vás děje.“

- f) Frázovitý jazyk** – Ve scientologii je teorie více realit, ve kterých se člověk pohybuje. Myšleno tak, že „reálná realita“ je ta, do které se člověk dostane vstupem do Scientologické církve. Ostatní lidé žijí v jiné realitě.

„Protože my využíváme jak náklonnosti k tomu člověku, tak reality, na které se ten člověk pohybuje, komunikuje a způsobu komunikace.“

g) Nauka je víc než člověk – I když se respondentka původně k církvi nehlásila, bylo jí to vysvětleno a ona to přijala. Také jí bylo vysvětleno, k čemu jsou další kurzy a proč je potřebuje.

„A převzala jsem za to zodpovědnost, takže jsem řekla: ano jsem scientolog a skutečně to dělám. Takže já když se dneska něco učím, tak se to učím proto, abych to mohla použít a vymýšlím příklady, kdy já to použiju.“

h) Existenční provizorium – Je zřejmé, že existuje více realit. Musela se „vrátit“ do té, kde se pohybují obyčejní lidé, abych jí rozuměl.

„...že se budu snažit s Vámi mluvit na Vaší realitě.“

5.4.2.3 Rozhovor č. 3

Třetí respondentka na první pohled působí spíše hostilně, mluví tiše i když dosti otevřeně, jak jsem si již u scientologů zvykl. Se scientologií přišla do styku v rámci hledání životní cesty v pozdní adolescenci: *„No já už znám scientologii vlastně hrozně dlouho. Vlastně od dvaceti. Je mi 28. Nebo 27? Ne bude mi 29. Já si to vždycky pletu. Tak asi ve dvaceti jsem dělala první kurzy - to bylo komunikační kurz a pak nahoru dolu životem.“* Po tomto prvním kontaktu odjela samostatně do zahraničí cestovat a hledat svůj smysl života: *„V té době jsem to ještě nedělala. To jsem měla ty kurzy, ani jsem neauditovala nic. To bylo takový to, že člověk hledá, co by vlastně chtěla dělat. Mezi tím jsem vyzkoušela buddhismus, že jo byla jsem v Indii a to člověka všechno osloví. A když jsem se vrátila z toho cestování tak a ještě jsem mezi tím jsem zkoušela hodně práci. Protože jsem pořád nemohla najít smysl práci. No já nevím, že celý dopoledne budu dělat tabulku a to je vlastně smysl mé práce. A nechtělo se mi jít na vysokou školu a studovat něco, třeba já nevím....spoustu předmětů, který jsou zbytečný, že jo. Takže jsem zkoušela různé práce a vždycky jsem někam nastoupila vydržela 3 měsíce a zjistila ok, takže to nebude asi ono.....“* Scientologem se stala až po návratu ze zahraničí, kdy byla opět kontaktována: *„No a pak mě někdo oslovil.... jo a já jsem měla vlastně v Irsku nehodu, protože jsem spadla pod auto na kole. Jako nebylo to nijak vážný. Ale jako měla jsem bolesti v nohou, že když třeba zastavilo auto prudce, tak se mi okamžitě něco seplo a bylo mi na zvracení a ta bolest se spustila a trvalo to třeba hodinu. No a v podstatě jsem potkala někoho z těch lidí a bavila jsem se s nimi, ze scientologie, o tom a ti mi řekli, že existují asisty - což je vlastně - znáte asisty? Jo, což je vlastně, co vám pomůže, aby se člověk zbavil té bolesti a že existuje několik druhů. Tak jsem říkala, že jestli to*

pomůže, tak určitě.... protože v té době jsem spadla ze schodů v té době a bolelo to ještě víc. No a můžu říct, že mě dělali ty asisty asi 2 hodiny na ty nohy a mám to vyřešený - a od té doby mám vyřešený, tu věc- protože já jsem měla ty nohy, že jsem se jich nemohla ani dotknout v podstatě, že to strašně bolelo pořád. No a vlastně ty asisty jsou, že se člověk dotýká toho těla a jde postupně k tomu místu aby člověk mohl brát, to že tam má to zranění, jakoby vědomě, ok, tak tady mám nějaký zranění a potřebuji s tím něco dělat...a já jsem prostě cítila, že tam začíná proudit krev, úplně najednou krásný teplo a to věděla jsem, že to nejhorší je pryč - jako to, že tam kde se Vám usazují ty věci a tak, no a když se mi tohle povedlo, tak.... no pro mě to bylo hodně zásadní, protože mě to vyloženě fakt v životě hodně škodilo.“ Po letech hledání a vyzkoušení různých náboženství a zkušeností, ji přesvědčila scientologie svým důkazem v praxi. Je zaměstnancem doučovacího centra BASIC, které patří jednomu vysoce postavenému scientologovi a které je založené na „Hubbardově technologii“. Tuto firmu prezentuje jako neziskovou organizaci. Dá se předpokládat, že ji tak skutečně vnímá, ačkoli BASIC neziskovou organizací není. Jak vyplývá z rozhovoru, jsou pro ni finance významným aspektem brzdícím její „postup po Mostě“.

Schematické chování

-subkategorie Frázovitý jazyk

Prvky frázovitého jazyka v rámci schematického chování se nejvíce objevují, když je v rozhovoru řeč o různých zlepšovacích kurzech či vědeckých objevech. Je to pochopitelné, protože při tvorbě nových kurzů potřeboval Hubbard nové názvosloví.

*„... v scientologii jsou kurzy, který Vám můžou zvýšit **kondice v životě**. Třeba, když má člověk firmu, tak **může plánovat dopředu peníze**, jsou tam nějaký **kondice**, které si nastudujete. No a vy jste třeba v nějaký **kondici** a třeba vám jdou **statistiky dolů**. Tak jste v **nebezpečí** a vy máte přesně kroky, které máte dělat, aby jste se dostal z toho **nebezpečí do nějaké jiné kondice, do jiného stavu**. Což je úplně úžasný.“*

...

„Takže mám určitě v podstatě tohle - komunikáč, integritu, vzestupy a pády, pak mám purif.“

-subkategorie Rozdělování na dobré versus špatné

Na rozdělování dobré versus špatné jsem narazil při popisování zdrojů nemocí – koreluje to s výkladem pana Voráčka o „nositelích špatných zpráv“.::

„No nemoc, nevím, jestli Vám D. říkal, proč je člověk nemocnej.“

..

*Ale tam je potřeba najít někoho, kdo na něj působí špatně. Tak je potřeba zvládnout ten vztah. Umět se tomu postavit. Že to člověk nenechá na sebe působit. Umět s ním komunikovat úplně jednoduše. Já nevím, jestli znáte ten pojem, když se s někým bavíte o **dobrých věcech**.*“

Scientologie deklaruje zaručené postupy na zvládnutí problémů v sociální interakci. Na základě Hubbardových výzkumů předpokládá ve společnosti 2,5% “nositelů špatných zpráv“, se kterými není možno udržovat kontakt, protože jejich záměrem je poškozování ostatních. Zajímavé je, že tyto „skryté nepřátele“ neodhalí člověk bez auditingu čistě na základě svých pocitů.

*„Anebo se **úplně oddělit**, když se to s ním nedá zvládnout. Když to nejde. Protože vy máte právo tu komunikaci přijímat nebo ji nepřijímat. A dát toho člověka **úplně od sebe pryč**.*

***Protože já jsem měla ve svém okolí takového člověka, aniž bych si to uvědomovala.** A vlastně to vylezlo až v poslední době. A bylo to docela bolestný. Najednou se člověk cítí úplně divně. A najednou, když to bylo několikrát s jedním člověkem, tak jsem si řekla, tak to asi není dobře. Tak jsem si řekla, aha tak **to je potřeba zvládnout**.*“

Jiná realita

Ptal jsem se respondentky jakou má motivaci chodit na kurzy a co jí to dává:

*„...vím, že **mě čeká skvělá budoucnost**. To co vidím na lidech kolem sebe, kteří se chovají eticky, že přestanou dělat nějaký blbosti. Já jsem třeba vyhodila všechny vypálené cédečka. Když jsem si nastudovala nějaký kurz. Tam se hodně mluví co je to vlastně etika. A zodpovědnost a tak. A já jsem si říkala, ty zkratky v největší míře. Tím člověk bere určitou zodpovědnost.*“

Zde je vidět, jak scientologové automaticky uvažují v rozsahu více životů. O postupném zdolávání úkolů a zasvěcování píše Barbara Büchnerová (1999) v kapitole *Test ti poví, jak poznáš autoritářskou sektu*: „Říkají ti, že zatím nemůžeš všechno chápat, že musíš nejprve dosáhnout „vyššího stupně poznání“? Osobám mimo skupinu a nováčkům poskytuje autoritářská skupina často záměrně mylné informace – říká se tomu „nebeské šálení“. Mnohé organizace udržují své skutečné učení v tajnosti, takže se noví členové teprve při zasvěcení dozvídají, do čeho se vlastně pustili – a to už bývá zpravidla pozdě.“(Büchnerová, 1999, s.28)

*„Tak ono je to jasný, že když mě někdo ze začátku řekl, co je to most nebo tak, tak jsem si říkala, že ježiš marja, **to se nedá za tento život vůbec stihnout**. Protože to připadá strašně dlouhý. Ale za nějakou dobu jsem byla na nějakých přednáškách od lidí, kteří tím už prošli, tak to bylo všechno strašně přirozený a v podstatě to jsou věci,*

které na sebe krásně navazují. Takže tím člověk může projít. Takže ono to vypadá, že je to strašně složité, ale potom, když jsem v tom, tak vám to přijde o to jednoduchý. Jsou to základní principy a mě to přijde vždycky jednodušší a jednodušší.“

Posvátná věda

-subkategorie Vědecké objevy

Jeden z Hubbardových „vědeckých objevů“ je odhalení principu učení, které využil jako pomocnou metodu při všech kurzech a navíc na základě této „aplikované scholastiky“ založil „nezávislé“ studijní centrum BASIC, o kterém píší v subkategorii Pomoc lidem.

„Tak jako s Emetrem se dělá i přezkoušení, když se jestli má člověk nepochopený slovo, když studuje něco. Ale auditing to ještě ne. Na to se dělají nějaký kurzy a tak.“

No mě třeba ukazoval David ty bomby, nechal mě držet ty bomby v ruce.

*Jo no to jo, to ukazuje ty reakce na všechno možný. To nesnáším při studiu, že když mám nějaký **nepochopení** a musím se vracet a najít to.“*

To děláte sama, přitom?

*Ne tam je někdo, kdo se vás vlastně ptá. A dává vám otázky, a ta ručička ukazuje reakci. A on Vám hledá, jestli tam máte v tom studiu nějaký **nepochopený slovo**, který jste přešel. **To Vám potom způsobuje v tom studiu problémy.** Když přejdete nějaký nepochopený slovo. **No a když ho tam máte, tak to má nějakou reakci a on Vás nechá Vás vrátit v tom studiu na začátek té kapitoly** a nechá vás najít to nepochopené slovo. Z toho vždycky šílím, to je něco co mi vadí. Ale to je tím, že člověk přechází ty slova.“*

-subkategorie Auditování

Zde je vidět v ukázkách rozhovoru prolínání auditingů a „zlepšovacích kurzů“. Auditování se postupně stává platformou, při které probíhají všechny kurzy.

„Takže si myslíte, že by jste mohla říct, že to pro Vás znamenalo zásadní životní obrat, ten vstup, seznámení ze Scientologií?

*Jakoby ne ten vstup, ale spíš - no já ji už dělám 2 nebo 3 roky. Ale ten vstup spíš ne, protože člověk jakoby hledá a zkouší si to. A **ze začátku u všeho pochybuju, jestli je to správný.** Ale **když jsem zažila nějaký zásadní věci v auditingu, tak jsem si řekla, jo to je to, co bych chtěla dělat.** O tom nemám jedinou pochybu.“*

...

První auditingy probíhají ve dvojici – coauditing, kdy se scientologové ve dvojici audituje navzájem. Tento intenzivní kurz je jedním z nejlevnějších, protože není potřeba celou dobu platit auditora, který ho zajišťuje.

„No tak tendle ten **coauditing** je super, člověk se zbaví hodně věcí, které na Vás z minulosti působí, ale není pod nějakým odborným dohledem. Vy můžete auditovat tak, že máte auditora, který je na to vyškolený a děláte i už **kroky na mostě a nebo děláte ten coauditing, ale není to žádný určitý krok na mostě. Takže vy můžete být blízko clearu, a třeba o tom nevíte. Ale je tam ty specifický kroky, kterými musíte projít k tomu clearu, takže třeba zbavit se těch drog, pak ty objektivní procesy, aby člověk více vnímal objekty kolem sebe a pak myslím, že je drogový randál...**to je vlastně auditing, který se taky týká těch drog. A to je vlastně, že při **Purifu** se člověk zbavuje těch drog z těla, ale potom vy máte s tím spojené ještě nějaké události, takže už tam se člověk vlastně dívá na ty události, které jsou s tím spojené.“

...

„No a tak jsme auditovali a začali jsem intenzivně o víkendech a měli jsme strašný zisky. **Že jsme si uvědomili hodně věcí. Já nevím - že se mi změnilo strašně moc věcí v životě. Třebaže jsem měla nutkání hodně mluvit, třeba když jsem dostala dárek nebo něco, co jsem měla hrozně ráda. tak jsem to musela každému říkat. No a pak jsem měla jeden auditing a zjistila jsem, že to není vůbec přirozený a že to je vlastně kvůli něčemu a to byl pro mě strašný zlom v životě.**“

...

„Ale ten auditing vám doporučuji. To je fakt výborný, takový fakt dobrodružství. **Že se člověk dostane úplně do minulosti a je schopnej to vnímat ty věci. Fakt jako dobrodružství. Jako musím říct, že to byly jedny z nejkrásnějších dnů, když auditujete celý víkend - sobota, neděle. Auditujete třeba 3 hodiny intenzivně a teďko se něčeho fakt zbavíte a jdete ven a třeba se něčeho najíte a je vám najednou strašně dobře.**“

„...ale když už vy auditujete, **tak vy nasloucháte a on Vám ten člověk říká svoje špatný věci z jeho života, který na něj nějak působily a vy najednou zjistíte, co všechno může na člověka působit. A to bylo pro mě strašný zjištění, že člověk může něco říct a s tím druhým to může udělat něco strašného..**

.... tak určitě se to dá zvládnout za jeden život, já teda bych to chtěla.“

-subkategorie **Zlepšovací kurzy**

Purification Rundown zkráceně „Purif“ je základní kurz, který má sloužit k očištění těla od drog a látek bránících očistě duše. Je také základem protidrogového odvykacího programu Narkonon. Je to procedura hodně kritizovaná ze strany odborné veřejnosti viz. kapitola 3.2. Podstatou purifu je třítydenní procedura, během které účastníci chodí dvakrát denně do sauny, konzumují velké dávky vitamínů a čtou scientologické studijní materiály.

„Jaké to bylo ten Purif?

*Purif byl fajn. Protože já jsem jako, když jsem byla mladší vyzkoušela nějaké drogy, protože jsem žila v Londýně, tam je to běžná věc - takže takový ty party, takže a taky jsem chodila s přítelem, který jakoby kouřil trávu a tyhle věci. No a mě to přišlo v té době, že to dělají všichni. **A nepřišlo mi to ani špatný už když jsem auditovala,** i když jsem nekouřila a nepila, tak mi pořád nepřišlo, že by na tom bylo něco špatný, ale **na tom Purifu jsem si to uvědomila. Tam člověku se ty věci jako občas vrátí a tak a vyloženě člověk cítí úlevu.** Takže to bylo super -Purif. **A člověk jakoby víc dokáže rychleji reagovat.** Hlavně můj přítel ho dělal teď Purif, on dělá scientologii krátce, a **ten teda cítil obrovské změny, že dokáže rychleji reagovat, rychleji si věci uvědomovat, v práci to cítí a hlavně lidi kolem něj.**“*

-subkategorie Pomoc lidem

Zajímavé je, že BASIC vnímá respondentka jako neziskovou organizaci, protože jejich služby jsou považovány za finančně nákladné.

„No my vlastně jako studijní centrum (BASIC) vyřizujeme dětem, které mají problémy se psaním a se čtením, s tím že spadáme pod aplikovanou scholastiku. Což je vlastně organizace, která je nenáboženská, nezisková, mezinárodní a spadají pod ní všechny organizace, školy, centra, které využívají studijní technologii od pana Hubbarda. A ta funguje od roku 72 a vlastně ji založili američtí profesori, kteří požádali pana H. o autorská práva na tu studijní technologii na základně výsledků.

Tohle je vyloženě nezisková organizace. Tam opravdu dělají ti lidi maximum, sice mají plat jako normální, ale je tam ta práce hlavně srdcem. Jestli chcete, tak bych Vám mohla poslat co o tom napsali studenti nebo rodiče. Máme teď třeba přes 80 studentů, kterým se individuálně věnujeme.“

Scientologové odsuzují psychologii a psychiatrii a Občanská komise za lidská práva má za cíl dokumentovat a vyšetřovat zločiny psychologie a psychiatrie. Vojtíšek (1998) to připisuje Hubbardově zatrpklosti po odmítnutí jeho metod v psychologických a psychiatrických kruzích. Zajímavé také je, že podkladem známého scientologického Oxfordského testu osobnosti jsou právě psychologické testy a s jejich autory Hubbard tvorbu svého test údajně konzultoval.

„Občanská komise za lidská práva. Jo to jsem samozřejmě (členem), to je jasný. Znáš ty případy, kdy byl člověk zneužitý nějakým způsobem na psychiatrii. Protože jsem s takovými lidmi i seděla. Znáš toho člověka, který to tady vede. Viděla jsem nějaké DVD o tom. Ten člověk, který to tu vede tady v ČR. za Občanskou komisi za lidská práva. Tady je potřeba, aby se lidi dozvěděli, že se něco takového děje. Já jsem se teda nikdy na psychiatrii nebyla podívat, ani potom nějak netoužím.“

Self-esteem

-subkategorie Úspěšnost – Respektovanost

„Nejvíc mi dalo, že se člověk cítí mnohem líp a pak nebo, **člověk vidí mnohem víc ,co se děje ve světě.** To mi nedávalo pořád smysl, protože jsem si říkala, že to takhle přece nemůžu takhle fungovat, ta politika podle všechno to. **Člověk vidí víc tu pravdu.** Já jsem pořád něco hledala a jsem ráda, že jsem to našla. Že jsem to vydržela všechny ty roky, probírat téma pracema a pořád nestíhala to je ono. Takže jsem ráda, že jsem to našla, to co jsem chtěla. A pak, **že můžu pomoci ostatním. že když lidi mají nějaký problém,** tak jim můžu dát asist, který funguje během půl hodiny, když se člověk dá do dobrého stavu. **Můžu pomoci babičce, která má Parkinsonovu chorobu. Na kterou asistý úplně krásně fungují.**“

...

„Jaký jste dosáhla hodnoty v tom auditingu?

Na tom mostě, Myslíte? Tak tam je **purif** a pak jsou **objektivní procesy.** A já mám zatím ten purif. A teď bych měla začínat v květnu objektivní procesy.

Já nevím v jaký to je fázi.

Úplně na začátku. Protože tam máte čáru a pak máte to pod tím mostem. A já jsem právě dělala to co je pod tím mostem. Což je jako ten coauditing. Což je vlastně ještě pod mostem a to jsme dělali asi 200 hodin. Což je jako hodně. **A to se odrazí na člověku.** Jako hlavně cítím, jako na tom mým, jak jsem auditovala, **jak se člověk mění, bere na sebe větší zodpovědnost.**“

...

Respondentka v předchozím rozhovoru popisovala, jak musela změnit taktiku vystupování s rodiči a „vstoupit do jejich reality“. Je vidět, že touha po respektu a úctě ze strany rodiny je stále natolik silná, že stojí respondentům za „snížení se na jejich realitu“.

„Takže na to nereagovali nejlíp. Hlavně taťka, teda. No a postupem doby v podstatě se to začalo úplně měnit, když viděli, že se měním já, **jakoby pořád, že to, a teď'ko jsou úplně v pohodě.** Už jsem vlastně auditovala i s mamčou. Myslím si, že nemají jediný, proč bych to neměla dělat.

-subkategorie Vlastní odpovědnost za chyby-nedostatky

Modelově podle publikací o poznávání vlivu a nebezpečnosti sekt (Hassan, 1994) zde respondentka bere na sebe a bývalého přítele odpovědnost za rozpad vztahu, který se neslučoval se scientologickými zásadami.

„Musela jsem se vzdát svého přítele, který hulil trávu a kterej jakoby prostě... ve dvojici to nešlo. Ale my už jsme si hodně dlouho nerozuměli. To bylo to nejmenší. **Takže to bylo správně.**“

...

*„Je to normální kurz **pod mostem**, ale je to o pravidlech etických a takových věcech. Myslím si, že kdyby si to člověk nastudoval každý rok, tak mu to neuškodí. Když člověk audituje, tak si zvedá úroveň etiky. Takže pak kouká na nějaký věci, které nevidí, že by byly špatný, tak za rok třeba vidí, že tohleto byla blbost, že jsem to někdy udělala. Najednou si to člověk uvědomí, třeba v určitém věku to vůbec neřeší a pak to vidí až.... to je dobrý kurz.“*

*„Když přejdete nějaký nepochopený slovo. No a když ho tam máte, tak to má nějakou reakci a on Vás nechá Vás vrátit v tom studiu na začátek té kapitoly a nechá vás najít to nepochopené slovo. Z toho vždycky šílím, to je něco co mi vadí. **Ale to je tím, že člověk přechází ty slova.**“*

Naplnění kritérií podle Liftona:

- a) Kontrola prostředí** – Mluvili jsme o kurzech „dodávaných“ – rozuměj pořádaných na lodích.

„Protože jsem viděla ty lidi jak se vrátili tak vypadali strašně krásně, úplně nabíty...jako musí to být fakt úžasný.“

- b) Mystická manipulace** – plánovaná spontánnost – Respondentce v rozhovoru č2 bylo vysvětleno, že musí hodně komunikovat s lidmi – měla problém s komunikací. Respondentka č. 3 komunikovala normálně a tak jí byl vysvětlen opak. Bylo třeba, aby řešila problémy v komunikaci, tak jí byly navozeny.

„Musela jsem se vzdát svého přítele, který hulil trávu a kterej jakoby prostě... ve dvojici to nešlo. Ale my už jsme si hodně dlouho nerozuměli.“

- c) Požadavek čistoty** – Z rozhovoru vyplynulo, že přítel se nechtěl stát scientologem. Konzumace marihuany není správná, ale nabízí se úvaha, že to nebyl skutečný důvod k rozchodu vzhledem k tomu, že předtím, než se stala respondentka scientoložkou, přítelův zlovyk překážkou ve vztahu nebyl.

„Třeba, že jsem měla nutkání hodně hodně mluvit, třeba když jsem dostala dárek nebo něco, co jsem měla hrozně ráda. tak jsem to musela každému říkat. No a pak jsem měla jeden auditing a zjistila jsem, že to není vůbec přirozený a že to je vlastně kvůli něčemu a to byl pro mě strašný zlom v životě.“

„Musela jsem se vzdát svého přítele, který hulil trávu a kterej jakoby prostě... ve dvojici to nešlo. Ale my už jsme si hodně dlouho nerozuměli.“

d) Kult vyznání – Během důvěrného rozhovoru při auditingu sbírají auditoři informace o negativním chování auditovaných v rámci „odstraňování negativních vzpomínek“. Vzhledem k tomu, že jsou si často členové církve auditory navzájem, upevňuje se integrita společenství založená na informacích intimního charakteru, přes které jsou členové potenciálně ovladatelní.

„...když už vy auditujete, tak vy nasloucháte a on Vám ten člověk říká svoje špatný věci z jeho života, který na něj nějak působily a vy najednou zjistíte, co všechno může na člověka působit.“

e) Posvátná věda – Respondentka popisuje, jak dostala první „asisty“ – rozuměj léčitelské doteky - v době, kdy se léčila po nehodě při které ji srazilo auto. Zanedbává zcela časový odstup, po kterém zranění přestávají bolet zpravidla sama. Samozřejmě, že bolest je věc individuální, ale tato epizoda byla podaná poměrně zmateně a zjednodušeně.

„...že jsem se jich nemohla ani dotknout v podstatě, že to strašně bolelo pořád. No a můžu říct, že mě dělali ty asisty asi 2 hodiny na ty nohy a mám to vyřešený - a od té doby to mám vyřešený, tu věc- protože já jsem měla ty nohy...“

f) Frázovitý jazyk – „No tak tendle ten coauditing je super, člověk se zbaví hodně věcí, které na Vás z minulosti působí, ale není pod nějakým odborným dohledem. Vy můžete auditovat tak, že máte auditora, který je na to vyškolený a děláte i už kroky na mostě anebo děláte ten coauditing, ale není to žádný určitý krok na mostě. Takže vy můžete být blízko clearu, a třeba o tom nevíte. Ale je tam ty specifický kroky, kterýma musíte projít k tomu clearu, takže třeba zbavit se těch drog, pak ty objektivní procesy, aby člověk více vnímal objekty kolem sebe a pak myslím, že je drogověj randál...to je vlastně auditing, který se taky týká těch drog. A to je vlastně, že při Purifu se člověk zbavuje těch drog z těla, ale potom vy máte s tím spojené ještě nějaké události, takže u tam se člověk vlastně dívá na ty události, které jsou s tím spojené.“

Coauditing je výhodný, protože v rámci dvojice můžete projít vzájemnými auditingy nižšího stupně, které jsou v případě coauditingu zřejmě zdarma a dostat se tak na vyšší postavení v rámci církve. Dostat se však do stavu clear není možné bez auditingů placených.

g) Nauka je víc než člověk – Respondentka mluví o auditorském kodexu. Přitom ovšem popisuje pravidlo o zákazu kritického hodnocení. Není možné hodnotit dianetické postupy. Pokládám to za projev nevědomí – naprogramování –dle Hassana(1994) zřejmě není ještě dokonalé.

„Ani ten auditor to nesmí porušit, není to dobrý, že jo, aby to člověk někomu náhodou nehodnotil, nějakým způsobem....“

h) Existenční provizorium – Respondentka našla bezpečné místo, kde jí ukázali pravdu. *„To mi nedávalo pořád smysl, protože jsem si říkala, že to takhle přece nemůžu takhle fungovat, ta politika todle všechno to. Člověk vidí víc tu pravdu. Já jsem pořád něco hledala a jsem ráda, že jsem to našla.“*

5.4.2.4 Rozhovor č. 4

Respondent č. 4. je v Scientologické církvi od roku 2001. Vstoupil do ní půl roku po té, co přišel studovat vysokou školu ze Slovenska. *„Já jsem se dostal v říjnu do Prahy a v březnu jsem se dostal do centra. Takže zhruba po půl roce. Takže jak říkám, já jsem dělal první semestr, ten byl ještě fajn, to bylo na základech střední školy a ten druhý semestr, tam mi to už nešlo, tak jsem se rozhodl, že se spíš dám na to a nebudu trápit další 4 roky.“* Byl přijat i když neměl finanční prostředky – dostal možnost si kurzy odpracovávat.

„Já jsem se dostal k tomu jednoduše, tím, že jsem dostal v metru leták na test. Mě vždycky zajímaly testy, já jsem byl takový testovací člověk. Vím, že jsem si udělal test, vyhodnotila mi ho nějaká paní a chvilku jsem tady pomáhal a za odměnu jsem dostal komunikační seminář. Bylo to zajímavý, nebylo to extra, super, ale chtěl jsem vědět víc. Krátce na to, pak tady měli problémy s PC, tak jsem souhlasil, že jim tady budu pomáhat s PC. Tak od té doby pomáhám s tímto. A pak, když jsem dělal druhý kurz o reaktivní mysli, tak ten byl hodně dobrý a chtěl jsem vědět víc a víc.“ Také on našel ve scientologii snadné odpovědi na existenciální otázky: *„Já jsem byl takový už předtím, třeba na střední, takže, ne že bych o tom vůbec nic nevěděl. Že mě zajímaly věci o Buddhismu, a když jsem přišel sem, tak mi to dávalo odpovědi, že jsem*

nemusel sedět někde deset let a meditovat, ale dostával jsem přímo odpovědi, že to bylo rychlejší“. V současné době pracuje jako správce sítě v dianetickém centru v Praze:

„Už jste naplno tady v centru aktivní?

V podstatě jo

Je to i Vaše zaměstnání?

Jako hodně tady pomáhám. V poslední době jako jo. Těch 40 hodin tady pomáhám. Nejsem tady jako zaměstnanec, dostávám nějakou výměnu na živnostňák a k tomu nějaké brigády. Spíš mě to tíhne k tomu být tady a být součástí toho týmu. Který něco buduje.

Takže se živíte tím, že děláte nějaké brigády mimo a pak ještě 40 hodin jste tady.

Jsem spíš tady. Ted'ko tak půl roku už jsem neměl žádnou brigádu.

Uživí Vás to?

Jako jo. Neříkám, že bych neměl z toho víc jak programátor, ale jo.“

Podle svých slov se zajímá spíše o „praktické metody“ a kurzy než o auditování. Je vstřícný a otevřený. Je patrná jeho snaha pomoci mi orientovat se ve struktuře „Mostu ke svobodě“. Spontánně mi vysvětlil smysl zvláštního scientologického slovníku. „No ono, na jednu stranu je to zajímavé, to tak postupně objevovat. A tak po půl roce po roce mi to už ani nepřišlo, že ty slova některé jsou scientologickou terminologií, ale když se člověk zamyslí nad tím, jak by to pojmenoval jinak, tak proto v češtině ani v angličtině nejsou ekvivalenty. Třeba auditor by mohl se přeložit nasloucháč, ale to nevyjadřuje to co to je. Já jsem s tím neměl problém. Člověk si zvykne na pár věcí. Na tom Mostě svobody, je to jasně naznačený a když se v tom člověk zorientuje, tak je to jasné.“ Ocenil jsem jeho upřímnost, když přiznal, že pro něj nebylo jednoduché se zpočátku ve scientologické terminologii zorientovat. Dostal jsem také od něj komplexní mapu všech kurzů které scientologové poskytují – plán *The Bridge To Total Freedom* (příloha 2).

Schematické chování

-subkategorie **Frázovitý jazyk**

*„A na konci jsme měli takové setkání - s ředitelem pro celou Prahu a pak s ředitelem pro Prahu 1 s panem Gosmanem, nebo jak se jmenoval, kteří byli taky moc vděční, vlastně dostali od těch hasičů hodně **dobrých zpráv** anebo jak to pomohlo, takže pak jsme dostali nějaký děkovný dopis pro scientologickou církev od Prahy.“*

Tvrzení o „dianetickém auditingu“ je nesmyslné, protože auditing v zásadě tvoří cestu na „Mostě ke svobodě“, což je náplní činnosti členů církve. Nazývání zaměření více na kurzy než na auditing pojmem „dianetický auditing“ je tak protimluv. U více respondentů jsem si všiml protiřečení – zejména v oblastech, které buď sami dostatečně neznali nebo zřejmě neměli dovoleno o nich mluvit.

*„Co se týká auditingu. Já jsem od začátku dělal spíš takový **dianetický auditing**. To znamená, ne po tom Mostě k absolutní svobodě. A spíš mě to táhlo k tomu studiu. Já jsem spíš chtěl vědět, jak to funguje, o manželství, jak pomoci rodičům atak. Takže od začátku mě to táhlo spíš k tomu studiu.“*

Zaujalo mne, jak respondent přiznal, že mu dělalo problémy se zorientovat uvnitř scientologické církve a zvyknout si na jejich zvláštní slovník: *„No ono, **na jednu stranu je to zajímavé, to tak postupně objevovat. A tak po půl roce po roce mi to už ani nepřišlo, že ty slova některé jsou scientologickou terminologií, ale když se člověk zamyslí nad tím, jak by to pojmenoval jinak, tak proto v češtině ani v angličtině nejsou ekvivalenty. Třeba auditor by mohl se přeložit naslouchač, ale to nevyjadřuje to co to je. Já jsem s tím neměl problém. Člověk si zvykne na pár věcí. Na tom Mostě svobody, je to jasně naznačený a když se v tom člověk zorientuje, tak je to jasné.**“*

Posvátná věda

-subkategorie **Vědecké objevy**

*„No nebo vlastně ten **Hubbardův dianetický seminář**, nevím, jestli jste četl **dianetiku**. Ono je to vlastně o lidské mysli. A ten seminář je vlastně praktická stránka, když člověk audituje s někým jiným, že vidí, že to skutečně tomu druhému člověku pomůže, že se zbaví nějakého problému. **Že třeba někdo má strach z aut a najednou si to vyřeší a pak strach z těch aut nemá.** Je to takové, že člověku to dá jiný náhled, že **když člověk vidí, že to tak funguje, tak člověk se dívá jinak i na ostatní věci, že vidí jinak i na jiné věci.** Neříkám, že nemůžu být naštvaný atak. Ale, že můžu být příčinou. Že dříve, kdyby mě někdo naštvál, tak mu jednu praštím a konec.“*

Ale dneska vím, že bych to neudělal, protože vím, že bych to spíš dokázal zvládnout - jako zjistit příčinu, proč se tak chová. Že to změnilo úhel pohledu ne jenom na mě, ale i na ostatní lidi. A to byl asi tak ten zlomový bod.“

-subkategorie **Zlepšovací kurzy**

*„A pak přicházejí ty stupně, o kterých Vám říkali, třeba jeden je **na vzpomínání**, aby si **člověk dokázal vzpomenout na věci z mládí nebo čehokoliv**, pak jsou ty **stupně na zvládnání problémů, které má v životě, aby se jich zbavil**. Třeba komunikaci. Já jsem dostával části těchto stupňů. Člověk může dostávat, nechci říct ,že je to ukázka, ale když půjdu na ten kurz, tak už to nemusím dělat. To je jako dobrý. Třeba ohledně těch problémů jsem dostával já. To je právě to, že se člověk skutečně podívá na ty problémy. **Mě se třeba líbí na scientologii, že se člověk kouká na zdroj na těch problémů, na čehokoliv zdroj**.*

...

Jiný zdroj, je když máte problém s partnerkou, jiný zdroj, když má potíže s učitelkou nebo když se nemůže učit, nebo problémy s přítelkyní.....“

...

Tento respondent mi přišel jako exaktně zaměřený – pracoval v centru jako správce sítě a měl jsem dojem, že mi občas odpovídá spíše podle toho, co se od něj očekává než podle svého názoru. V tomto případě příkládám slovu „by“ v poslední větě význam v tom smyslu.

„Už jste byl na E-metru?

Byl jsem, jak jsem říkal ,že jsem dostal část těch kurzů, tak jsem byl.

Jaké to bylo? Jaký to byl pocit?

*Bylo to zajímavý. Vědět, co skutečně dělat, najít ten problém. **Určitě by to bylo zajímavé.**“*

-subkategorie **Pomoc lidem**

Zde jsem vnímal snahu respondenta vykreslit mi scientologii jako exaktní společnost – když mi zdůrazňoval, že Dobrovolný duchovní je „jenom název“. To by korelovalo s Vojtíškovým výkladem (1998), kde píše že se dianetická centra stala doslova přes noc církví aby nemusela obhajovat odborné veřejnosti své terapeutické techniky a získala daňové výhody.

*„**To je vlastně jenom název Dobrovolní duchovní** kvůli tomu, že je z části duchovní, že dokáže pomoci lidem, promluvit si s nimi, najít ten problém, ať už je to práci atd. A ten DD se skládá z 19 oblastí. Jak jste viděl na recepci ty brožurky, o dětech, o manželství, o problémech v práci tak tam je 19 oblastí, ten **DD si nastuduje***

všech těch 19 oblastí a udělá praktická cvičení, jde venku a dělá něco jako praktického, aby si to vyzkoušel a měl v tom jistotu. A pak jde a může dělat tu práci DD a dokáže lidem pomoci.“

„Ti požárníci měli vyhrazenou jednu místnost a dostávali ty asisty na záda, protože byli hodně vyčerpaní. Vždycky se jim dávali tihle ti asisty pořád dokolečka, když se vrátili z nějakého zásahu. Jim se to hodně líbilo. Fakt se jim to líbilo. Třeba, když jeden nechtěl, tak ho dotáhli, za ruce - za nohy, ať to dostane, že mu že mu to fakt pomůže. Ti hasiči byli hrozně super. S těmi hasiči to bylo hrozně fajn. To se mi fakt líbilo.“

„Takže organizujeme jednou ročně tzv. Cykloběh za ČR bez drog. Cykloběh znamená, že se jede na kole mezi městy a skrz města se běží a ten je vždycky organizovaný dva týdny a končí se 26. června, což je Mezinárodní den boje proti drogám. Je to vždycky skrz celou republiku cca 14 000 km. 120 km denně a mezi tím jsou schůzky se starosty. **Mezi tím je tam lektor, kteří tam dodávají přednášky pro děti, když si o to požádají,** je to léto, takže to je třeba i venku, takže to je takhle hezky.“

Taky organizujeme semináře, že se přizve **odborník ze Švédska**, dobře spolupracujeme s člověkem, který se jmenuje xxx. **Který dodá přednášku pro učitele nebo pro Policii, jak říkat těm dětem o těch drogách atak.** Protože oni si ty školy pozvou tu Policii, jenomže oni ti policajti, nevědí co jim mají říkat. A to nezáleží na tom, jestli je to scientolog, nebo ne. Princip je, dostat to těm dětem do povědomí, aby věděli tu informaci

Ten lektor, kterého máme, měl zkušenosti s drogama. Jemu pomohl třeba program Narkonon, jestli jste o tom slyšel. On má svůj vlastní Narkonon ve Švédsku, který už dokonce financuje švédská vláda. On se hodně angažuje, **on dodává přednášky třeba Brazílii.“**

Self-esteem

-subkategorie Úspěšnost – Respektovanost

„Co mi to nejvíc dalo? To je zajímavá otázka.

Tak třeba dvě věci. Komunikace. Protože já jsem měl vždycky problém s někým mluvit. To už vůbec nemluví o tom mluvit před obecnstvem atak. Tak to si myslím, že už mám více méně vyřešené. Tak to byl jeden problém.

A druhá věc, ten obecný náhled na život. **Já nedokážu kontrolovat udělat něco špatného.** Já třeba hrozně rád pomáhám lidem. **Když je třeba nějaká hádka, tak to dokážu ovládat** a nepodněcovat to. Nebo, když se něco nestíhá, a každý je ve stresu - třeba ve škole, **tak určitě zvládat lépe ty věci mnohem rychleji a mnohem lépe.** To je určitě to co mi to dalo.“

...

„Jako hodně tady pomáhám. V poslední době jako jo. Těch 40 hodin tady pomáhám. Nejsem tady jako zaměstnanec, dostávám nějakou výměnu na živnostník a k tomu nějaké brigády. **Spíš mě to táhne k tomu být tady a být součástí toho týmu. Který něco buduje.“**

...

„ostatní programy mají třeba jen 5% nebo 10% úspěšnost. **To mě hodně zaujalo.** Protože ty studie co byly v tom Švédsku, Švýcarsku, nebo ve Španělsku byly takové největší studie, že ty skutečně prokázaly minimální úspěšnost

70-85%, že se lidí k těm drogám nikdy nevrátili. Ale tady to není, tady máme ty preventivní programy. Ty brožurky atak.“ Data z těchto výzkumů nejsou nikde k ověření – 85% úspěšnost je nepravděpodobná.

...

„Já jsem se dostal v říjnu do Prahy a v březnu jsem se dostal do centra. Takže zhruba po půl roce. Takže jak říkám, já jsem dělal první semestr, ten byl ještě fajn, to bylo na základech střední školy a ten druhý semestr, tam mi to už nešlo, tak jsem se rozhodl, že se spíš dám na to a nebudu trápit další 4 roky.

Tohle vás uspokojuje?

Jo určitě. Nelituji, že jsem z toho odešel. Myslím si, že za těch 5 let jsem se dozvěděl daleko více toho praktického mnohem víc, než na vysoké škole. „

...

„Čeho jsem se musel vzdát.... já nevím, čeho jsem se musel vzdát. Já jsem měl třeba kamaráda, který byl se mnou tady napoprvé, a mu se to nelíbilo tady. Nepřiřostlo mu to k srdci.... Ale do dneška jsme nejlepší kamarádi.“

Naplnění kritérií podle Liftona:

- a) **Kontrola prostředí** – Respondent uváděl na pravou míru negativní články o scientologii, které dal jeho otcí psycholog, se kterým se byl o svém synovi poradit. Obdržel „správné data“ v dianetickém centru
„...to jsem s tátou pak vysvětlil. Zjistil jsem ty správné data, odkud to bylo co to bylo a vysvětlilo se to.“
- b) **Mystická manipulace** – plánovaná spontánnost – Je mi vysvětlováno, jak se člověk stane „duchovním“ (nemá spojitost s „dobrovolným duchovním“), který může „udělat tu bohoslužbu“ či „udělat ten obřad“. Není jasné, jak se může člověk stát „duchovním“. Předpokládám, že to musí být dostatečně vysoce postavený člen církve.
„Já přesně nevím, co musí mít. Ale vím, že musí být auditor určité třídy. Aby skutečně byl.“
- c) **Požadavek čistoty** – V tomto rozhovoru explicitně neidentifikováno.
- d) **Kult vyznání** – V auditingu respondent probíral – tím pádem také přiznával – svoje selhání a nedostatky.

„Třeba ohledně těch problémů jsem dostával (auditing) já. To je právě to, že se člověk skutečně podívá na ty problémy“

e) Posvátná věda – *„Mě se třeba líbí na scientologii, že se člověk kouká na zdroj na těch problémů, na čehokoliv zdroj,“*

f) Frázovitý jazyk – Oceňuji přiznání, že mu dělaly problémy zvláštní názvy různých normálních činností či věcí. Možná však pouze v rámci rozhovoru zapomněl na opatrnost, kterou mu velí scientologická doktrína.

„A tak po půl roce po roce mi to už ani nepřišlo, že ty slova některé jsou scientologickou terminologií, ale když se člověk zamyslí nad tím, jak by to pojmenoval jinak, tak proto v češtině ani v angličtině nejsou ekvivalenty. Třeba auditor by mohl se přeložit nasloucháč, ale to nevyjadřuje to co to je. Já jsem s tím neměl problém. Člověk si zvykne na pár věcí.“

g) Nauka je víc než člověk - V tomto rozhovoru explicitně neidentifikováno.

h) Existenční provizorium – Na otázku, jestli se musel respondent něčeho vzdát, byla jeho první reakce *„Já jsem měl třeba kamaráda, který byl se mnou tady napoprvé, a mu se to nelíbilo tady.“* Sice se rychle opravil a řekl, že kamarádi jsou stále, ale vzhledem k tomu, že to vzpomenu jako první a rychlou odpověď na takovou otázku, tak předpokládám, že ho musel zanechat v té „původní realitě“ „tam venku“ –mimo skupinu.

5.4.2.5 Rozhovor č. 5

Pátý respondent je Scientologem od roku 1993. Patří mezi nejdéle praktikující scientology v Čechách a je zároveň jediným scientologem¹¹, který byl rekrutován dnes již neexistujícím Dianetickým centrem v Českých Budějovicích. Nabídka scientologie přišla v době jeho existenciální krize. *„... předtím, mě bylo 25, když jsem se stal scientologem a už v tom věku jsem tak trochu rezignoval na svůj život, že bych mohl něco změnit. A tady to mi vrátilo tu ochotu něco změnit. A já si říkám, že vždycky se dá něco s tím udělat. I když jsem sám, tak se můžu s někým spojit, s někým můžeme způsobit něco velkého, aby jsme to změnili. Jsem víc ochotný měnit věci. Nechci se s některými věcmi smířit. Když vidím, že se děje nějaká*

¹¹ V Čechách začaly působit najednou 2 centra. V Českých Budějovicích a Praze. Dianetické centrum v Českých Budějovicích po krátké době zkrachovalo a jeho ředitelka Milena Bildová byla na čas vyloučena z církve.

křivda, tak jsem ochotný něco udělat, alespoň něco. Dřív jsem nebyl ochotný dělat nic. Chci něco změnit. To je ono.

To je super, to je skvělý. Takže věříte, že jste se změnil.

Já nevím, jestli jsem se změnil já. Spíš jsem se zbavil těch selhání předešlých. Protože když se člověk narodí, tak něco chce. Ale slyší od jiných lidí - slyší, né to nemůžeš, to nedokážeš, to je nesmysl, a to si možná v sobě ukládá a když k něčemu dojde, tak si řekne, to nezvládnu. Ale když se tady těch selhání člověk v auditingu tady těch selhání zbavuje postupně, tak má znova chuť něco dělat.“

Jeho motivem kontaktu se scientologií bylo podle jeho slov dokázat jim nesmyslnost scientologie: „*To bylo náhoda. Já jsem byl na nádraží a tam byly výstřižky z Mladýho světa a tam bylo na titulku: "Nechcete být závislí na drogách, buďte závislí na dianetice."* Jsem si říkal, co to je? To je určitě nějaká sekta. To musím prozkoumat. Já jim dokážu. Jsem si říkal, udělám nějaký článek a hrozně to setru.“

„Asi za 14 dní jsem šel po hlavní třídě v Budějovicích a potkal jsem takovýho pána, který mi dával letáček a byla to pozvánka na Oxfordský test osobnosti. Já jsem si říkal. Co to je? Ale ten člověk na mě působil velmi dobře. Já jsem jel na kole a on byl takový bezprostřední a On mě chtěl oslovit a mě bylo jasné, že chce oslovit mě. Tak jsem zastavil na tom kole a on mi říkal, že mě zve na ten test. Tak jsem vzal letáček a zmuchlal jsem ho do ledvinky a jel jsem dál. Pak jsem přijel domů a vyndával jsem věci z ledvinky a říkal jsem si, tady nám nějaký lístek, řuklo mě to, co to je a tak jsem se do toho podíval a bylo tam napsáno Dianetika, tak jsem si říkal, jo to je ta Dianetika, to jsem četl, to bude určitě nějaká sekta, že to musím prozkoumat.“

Je velice komunikativní a snažil se mi přiblížit svět scientologie jako prostředí pro „normální“ lidi, kteří mají i své jiné zájmy a potřeby. Prezentoval se jako svobodomyšlný a svobodu milující člověk. Kladl důraz ve svém vyprávění na vyzdvihnutí praktičnosti scientologických kurzů a na možnost profilovat svůj zájem, ale během rozhovoru vyšlo najevo, že prochází stejnými schématy na „Mostě ke svobodě“. Největší přínos vnímá v přesahu, obzorech a schopnostech, které mu scientologie otevřela: ... „*předtím jsem měl starost jen sám o sebe, trochu mi pomáhali taky rodiče, ale předtím asi jsem viděl jen sám sebe. A teď když mluvíte o té pomoci, tak já rád pomáhám lidem.“*

„Člověk, který se před třema rokama vyboural na kole a jeho manželka byla z toho nešťastná a on byl na půl těla ochrnutý. A když jsem ho poznal, až po té bouračce, tak dělal jenom takhle a říkal špatný, špatný a nic jiného nedělal. A jeho žena ho každý ráno učila znovu hodiny. Každý den znova.

Ale už né, já jsem mu dával asisty. A já jsem ji to naučil, jak se to dělá. A on byl hrozně překvapný, že už nemá v ruce křeč, že už nemá v noze křeč. A teď se to vyvíjí dál. Oni pokračují a uvidíme, jak se to vyvine dál. On měl předtím spadlou lopatku a rameno a už se to srovnalo.“ Scientologii vnímá jako nový smysl života.

Schematické chování

-subkategorie Frázovitý jazyk

„Já vlastně pomáhám každoročně na cykloběhu proti drogám. Protože to si myslím, že je to hodně důležitý.

Myslím si, že jediný konečný řešení by bylo, způsobit, aby lidi drogy nebrali. Pak zmizí i dealeri. Lidi by měli vědět, že drogy jsou škodlivý. A to co vlastně způsobujeme tím cykloběhem, se snažíme dělat.“

Jiná realita

*„Ten most je postavený tak, aby Vás **vytáhl k té svobodě**. Svoboda je, když se člověk může sám svobodně rozhodovat, získá větší schopnosti, je samostatnější. **A teďko jsme na určité úrovni nesvobody, jsme svázání něčím...**“*

...

„Cítil jste se někdy tím Thetanem?

To jo. To si člověk musí zažít sám. Já jsem se toho lekl úplně. Protože já jsem to vůbec nečekal. Když to člověk nečeká, tak najednou na to zůstáváte koukat. A najednou víte, začne Vám to dávat smysl. To, o čem jste někde četl. Tady je super to, že to všechno člověk zažije sám na vlastní kůži. Někde jsem si něco přečetl a řekl jsem si, to by bylo super, kdyby se to stalo. Ale když to zažijete, tak si řeknete PINK ,tak víte, že to je pravda. Že jste našel pravdu, co se tady vlastně děje.“

Posvátná věda

-subkategorie **Vědecké objevy**

„Zjistil jsem, že to funguje. To je něco, že člověk si udělá názor na základě nějakého článku, nebo na základě názoru druhého člověka; já jsem byl vždycky chtěl udělat vlastní názor. Tak jsem si říkal, to bude, tak zjistím jak to je. A tak jsem tam přišel a no a **stalo se to, že jsem to tak dlouho zkoumal, až jsem zjistil, že to funguje.** A řekl jsem si, ty bláho na tom něco je. Protože jsem poznal ty lidi, a teď určitý věci z toho a dávalo mi to smysl, **protože jsem tam viděl věci, které fungují a může si to sám vyzkoušet a zjistí si to sám, že to funguje.** Takže je to super. No a pak jsem dostal auditing.“

-subkategorie **Auditování**

„Podle mě je to spojeno s tím spojený, že **auditing způsobuje to, že člověk je schopný více vnímat to své okolí a všechno je víc ostřejší a člověk má větší postřeh a tady ty věci.** Ale pak, když skončíte v auditingu a napijete se, tak pak vidíte, jak to mizí to hezký, a to ostrý, ty barvy, ten dobřej postřeh a to vnímaní - tak to začne mizet.“

-subkategorie **Pomoc lidem**

„Ale mám třeba lidi, kterým jsem tím hodně pomohl a kteří na tom byli hodně špatně. Člověk, který se před třema rokama vyboural na kole a jeho manželka byla z toho nešťastná a **on byl na půl těla ochrnutý.** A když jsem ho poznal, až po té bouračce, tak dělal jenom takhle a říkal špatný, špatný a nic jiného nedělal. **A jeho žena ho každý ráno učila znovu hodiny. Každý den znova.** Ale už né, já jsem mu dával asisty. A já jsem ji to naučil, jak se to dělá. A on byl hrozně překvapný, že už nemá v ruce křeč, že už nemá v noze křeč. A teď se to vyvíjí dál. Oni pokračují a uvidíme, jak se to vyvine dál. **On měl předtím spadlou lopatku a rameno a už se to srovnalo.**“

Self-esteem

-subkategorie **Úspěšnost – Respektovanost**

„Dřív jsem chodil po světě a zajímal jsem se sám o sebe a třeba bych chtěl něco dělat, ale teďko nejsem líný a **jsem ochotný něco způsobit.** Takže ta ochota něco udělat, předtím, mě bylo 25, když jsem se stal scientologem a už v tom věku jsem tak trochu rezignoval na svůj život, že bych mohl něco změnit. **A tady to mi vrátilo tu ochotu něco změnit.** A já si říkám, že vždycky se dá něco s tím udělat. I když jsem sám, tak se můžu s někým spojit, s někým můžeme způsobit něco velkého, aby jsme to změnili. **Jsem víc ochotný měnit věci.** Nechci se s některými věcmi smířit. **Když vidím, že se děje nějaká křivda, tak jsem ochotný něco udělat, alespoň něco. Dřív jsem nebyl ochotný dělat nic.** Chci něco změnit. To je ono.“

...

„Byl jste spokojenej, předtím, jako kdyby jste hodnotil život před a po?

To se nedá srovnat. Jako předtím jsem měl starost jen sám o sebe, trochu mi pomáhali taky rodiče, ale předtím asi jsem viděl jen sám sebe.

A teď když mluvíte o té pomoci, tak já rád pomáhám lidem.“

...

*Já nevím, jestli jsem se změnil já. **Spíš jsem se zbavil těch selhání předešlých.** Protože **když se člověk narodí, tak něco chce.** Ale slyší od jiných lidí slyší, né to nemůžeš, to nedokážeš, to je nesmysl, a to si možná v sobě ukládá a když k něčemu dojde, tak si řekne, to nezvládnu. **Ale když se tady těch selhání člověk v auditingu tady těch selhání zbavuje postupně, tak má znova chuť něco dělat.***

...

„Vzalo Vám to něco?

*To si pište. Ty selhání dřívější. Já se třeba **hrozně divím tomu, že to hodně změnilo mé vztahy s rodičema. My jsme vždycky předtím měli hodně napjaté vztahy.** Vždycky jsme spolu mluvili, ale někdy to bývalo napjaté. Já jsem měl své názory oni měli své názory a né vždycky se to neshodovalo. Ale dneska, když mi volají rodiče, tak ostatní lidi, kteří jsou u toho, kteří sledují ten telefon, tak se si myslí, že mluvím s nějakým dobrým kamarádem. Ale já pak , když zavěším a oni se zeptají se, kdo to byl - a já řeknu, to byla moje máma. Tvoje máma? Oni se tomu hrozně diví. A je to od té doby. Je to fajn. Protože vím, že třeba když měl někdo jiný rozhovor s rodičema, tak to bylo jako - halo, halo, to víš, ze jo, já už musím jít, tak ahoj, ahoj ... nazdar. A oni pak jak vidí ten rozdíl, tak je to něco jiného . **Takže bych vůbec obecně řekl, že se zlepšily vztahy.**“*

-subkategorie **Vlastní odpovědnost za chyby-nedostatky**

*„Ne já jsem do toho šel, že tím testem ukážu, jak jsem dokonalejší. Ono mi to ukáže, jak jsem dobře a já jim pak řeknu: vy jste sekta. **Jenomže ten test vyšel tak, já jsem to nechtěl přijmout tu myšlenku, ale ono to tak ve skutečnosti bylo, já jsem se tehdy viděl lepším než jsem byl, a pak když jsem viděl ten test, tak mi to postupně došlo, že taky nejsem dokonalý.**“*

Naplnění kritérií podle Liftona:

- a) Kontrola prostředí** – Na lodích jdou „dodávány“ – rozuměj pořádány zvláštní kurzy vyššího „gradientu“ – rozuměj stupně.

„Byl jsem na lodi. Loni na podzim. Je to asi půl roku. Super...“

- b) Mystická manipulace** – plánovaná spontánnost – Respondent popisuje, jak se setkal se scientologií. Šel si udělat Oxfordský test osobnosti/schopností, aby „jim“ dokázal, že jsou sekta.

„Jenomže ten test vyšel tak, já jsem to nechtěl přijmout tu myšlenku, ale ono to tak ve skutečnosti bylo, já jsem se tehdy viděl lepším než jsem byl, a pak když jsem viděl ten test, tak mi to postupně došlo, že taky nejsem dokonalý.“

c) Požadavek čistoty - V tomto rozhovoru explicitně neidentifikováno.

d) Kult vyznání – Respondent mluví o auditingu. Vyznal svá selhání, zanalyzoval je a zbavil se jich.

„Spíš jsem se zbavil těch selhání předešlých...“

e) Posvátná věda – Respondent popisuje výhody očistných programů. Díky tomu, že absolvoval Purif a celý „Purification rundown“ si všiml, že jsem mu podával v kavárně přes stůl cukr.

„Jak jste mi předtím podával ten cukr, tak kdyby jsem byl pod vlivem, tak bych si toho ani nevšiml. Jen bych třeba koukal....a nevěděl bych o co jde, nebo bych si toho ani nevšiml.“

f) Frázovitý jazyk – „Myslím si, že jediný konečný řešení by bylo, **způsobit**, aby lidi drogy nebrali.“ Je nepochybné, že kdyby něco takového bylo možné, tak by to bylo „konečné řešení“. Jenom ve scientologii a podobných skupinách je možné věci takové povahy „způsobit“.

g) Nauka je víc než člověk – Respondent popisuje, jak ho přesvědčila scientologie o jeho nedostatečnosti. „Jenomže ten test vyšel tak, já jsem to nechtěl přijmout tu myšlenku, ale ono to tak ve skutečnosti bylo, já jsem se tehdy viděl lepším než jsem byl, a pak když jsem viděl ten test, tak mi to postupně došlo, že taky nejsem dokonalý.“

h) Existenční provizorium – Respondent mi vysvětluje, jak je nekvalitní život „ostatních“ lidí, kteří se nejsou schopni dostat ke „svobodě“ – samozřejmě, že po mostě (*The Bridge To Total Freedom*)

„A teďko jsme na určité úrovni nesvobody, jsme svázání něčím...“

6 Diskuze výsledků

Cílem mé práce bylo zjistit, jaké manipulativní techniky používá Scientologická církev. Pro svůj výzkum jsem zvolil kvalitativní přístup, protože umožňuje jít více do hloubky u málo probádaných témat. Vzhledem k uzavřenosti a struktuře skupiny jsem pro získání vzorku použil metodu Snowball. Uskutečnil jsem narativní rozhovory s pěti respondenty, kteří jsou aktuálními členy Scientologické církve. Tyto rozhovory jsem analyzoval pomocí tématické analýzy dle Strausse a Corbinové (1999) a výsledky jsem srovnal s analýzou dle Liftonova systému kategorií (1987).

Tématickou analýzou jsem vytvořil tyto kategorie: *schematické chování, jiná realita, posvátná věda a self-esteem*. Tyto kategorie se částečně prolínají s kritérii manipulace podle Liftona (1987), kterými jsou: *kontrola prostředí, mystická manipulace, požadavek čistoty, kult vyznání, posvátná věda, frázovitý jazyk, nauka je víc než člověk, existenční provizorium*. Tam, kde se kritéria z tématické analýzy a Liftonova kritéria obsahově shodovala, použil jsem název z Liftonových kritérií. *Schematické chování*, které představují automatické myšlenkové pochody- zautomatizované a zjednodušené výklady chování a pojmenovávání, je sice obsahově blízké Liftonovu kritériu *frázovitého jazyka*, ale přesahuje ho v rovině chování. *Frázovitý jazyk* jsem použil jako subkategorii *schematického chování*, ke které jsem ještě přiřadil subkategorii *rozdělování na dobré versus špatné*. U kategorie *jiná realita*, kterou charakterizují deklarované schopnosti pohybu mezi realitami a světy, do kterých se scientologové dostávají prostřednictvím auditingů, jsem po zvážení nevytvořil žádné subkategorie. Jde o téma málo se objevující v rozhovorech a projevy se navzájem prolínaly natolik, že subkategorie by v tomto případě byly podle mého názoru spíše matoucí. Pohyb v *jiné realitě* pochopitelně zvyšuje prestiž členství ve skupině jak je popsáno v kapitole 2. To posiluje posuzování skupiny „my versus oni“ jak píše v kapitole 2. Tato kategorie si je sice podobná s Liftonovým kritériem existenční provizorium, ale obsah a motivační prvek je v kategorii *jiná realita* více pozitivní.

Název Liftonovy kategorie posvátná věda jsem nakonec převzal i do svého systému, v níž jsem ještě vyčlenil čtyři subkategorie: *vědecké objevy, auditování, zlepšovací kurzy, pomoc lidem*. Na Hubbardových *vědeckých objevech* je založena celá scientologie a jejich posuzování by si zasloužilo vlastní výzkum. Já jsem proto do kategorie vědeckých objevů začlenil takové objevy, u kterých je patrný jejich zavádějící charakter již z rozhovoru.

Auditování bylo leitmotivem všech rozhovorů. Soustředil jsem se zejména na situace, kdy respondenti popisují své zážitky spojené s čištěním mysli.

V subkategorii *zlepšovací kurzy* jsem shromažďoval návody a techniky na řešení různých životních situací. Subkategorie *pomoc lidem* se projevovala zejména v přesvědčení respondentů o svých léčivých schopnostech.

Mimo systémy kategorií se v rozhovorech vyskytli některé skutečnosti, které dle mého názoru hrají významnou roli, ačkoliv je nelze nazvat jednoznačně manipulativními technikami. Zmiňují je také Hassan (1994) a Vojtíšek (1998).

U více respondentů se objevuje téma nárokování volného času ze strany skupiny, jak o tom píše v kapitole 2.2, které vede k izolaci člena od svých původních sociálních vazeb a připoutávání na strukturu skupiny. To vede k větší závislosti a možnosti kontroly ze strany skupiny. Jeden z respondentů uvádí, že „pomáhá“ 40 hodin týdně v dianetickém centru. Současně si však pochvaluje, že ho těší být členem takového týmu a podílet se na společné práci, která má velký cíl – to je téma které se objevuje u všech respondentů. O pocitu „moci a důležitosti“, jako atraktivním prvku v rámci skupiny píše v kapitole 2.2. Souvisí to s existenciální krizí, ve které se nacházeli respondenti v době, kdy vstupovali do církve. Většina z nich explicitně uváděla, že reagovali na pozvání do dianetického centra v době, kdy prožívali nějakou obtížnou životní etapu. I proto předpokládám, že snadněji vnímají dobu před vstupem do skupiny jako své „období temna“, které změnilo navštěvování dianetického centra. Tuto dichotomii charakterizuje subkategorie *rozdělování na dobré versus špatné* v rámci kategorie *schematického myšlení*. V rámci *rozdělování na dobré versus špatné* také scientologové rozlišují „nepřátele“ a „nositele špatných zpráv“ od ostatních dobrých lidí. Za nepřátele bývají označováni lidé, kteří dávají najevo nesouhlas se scientologií a nereagující na „zlepšování“ scientologickými kurzy.

Pocit výlučnosti, který je dalším znakem sekt, který popisují v kapitole 2.2 je budován „zasvěcováním“ do auditingů, pomocí kterých se scientologové dostávají do jiných realit a dimenzí. V souvislosti s tím a s uvažováním o „dobrém a „špatném“ jenom v těchto dvou rovinách je pochopitelné u respondentů zlepšení sebehodnocení a sebeúcty – *self-esteem*. Cítí se úspěšní a rádi dávají najevo respekt, kterého se jim podařilo dosáhnout. Při návštěvě dianetického centra jsem byl upozorněn na děkovný dopis od pražských hasičů za pomoc při záplavách v Praze, který visí zarámovaný na čestném místě ve studijní místnosti.

Sektám je přisuzována velká sebestřednost a nezájem o okolí – viz kapitola 2. To na první pohled vyvrací Scientologická církev se svými prosociálními aktivitami. Její v podstatě

dceřinými firmami jsou doučovací centrum BASIC, jazyková škola Lite a pravidelně každý rok pořádají Cykloběh za Českou Republiku bez drog. Získal jsem ovšem přesvědčení, že se jedná ve skutečnosti o jakési mimikry, které mají zakrýt skutečné záměry této skupiny, které vidím v PR propagaci. Majitel doučovacího centra BASIC, se kterým jsem měl možnost mluvit, patří k pěti nejštědřejším sponzorům scientologie v Čechách. A ačkoli se BASIC prezentuje jako nezisková organizace, její vysoké finanční sazby za služby svědčí spíše o opaku. Tyto aktivity naznačují snahu získat uznání a respekt a navíc možnost provádět „náboř“, jak o tom píše Hassan (1994).

Z rozhovorů také vyplývá, že ne všem vyhovoval „tajemný systém“ postupného zasvěcování, jak uvádím výše v kapitole 2 ale postupně si – podle jejich slov – zvykli a „dneska už jim to ani nepřijde“.

Všiml jsem si, že nikdo z respondentů vyjma pana Voráčka nemluvil o duchovním rozměru scientologie. To potvrzuje teorii Vojtíška (1998), že scientologie používá náboženský rozměr své organizace pouze pro PR a v některých zemích pro daňové účely. Všichni respondenti uváděli, že na bohoslužby nechodí a jedna respondentka uvedla, že neví, že bohoslužby jsou. Z jednoho rozhovoru jsem dozvěděl, že v Čechách duchovní, který má „výcvik“ „dodávat“ bohoslužby vůbec není a nejbližší je v Německu.

Podle mého názoru, by žádný z nalezených jevů sám o sobě pravděpodobně nevedl členy Scientologické církve k chování, které od nich Scientologická církev očekává – tedy množství práce a vynakládání značných finančních prostředků. Toto výsledné chování podle mého názoru vzniká až kombinací různých jevů a technik. Z toho usuzuji na propracovaný systém, který s největší pravděpodobností nevznikl náhodně.

Výsledky tématické analýzy, na základě které jsem vytvořil systém kategorií, i analýzy orientované na případy, kdy jsem využil Liftonův systém kategorií, které uvádí Hassan (1994), ukazují, že Scientologická církev používá široké spektrum technik odkazovaných v odborné literatuře (Büchnerová, 1999; Hassan, 1994; Vojtíšek, 1998; Rushkoff, 1999; Klimeš, 2002)

Nevýhodou způsobu výběru vzorku byl fakt, že jsem nevěděl, s jakým úmyslem mi pan Voráček vybral právě tyto lidi. Očekával jsem však, že to budou lidé, kteří se ve Scientologické církvi osvědčili jako spolehliví členové a tudíž tento vzorek splňuje do velké míry na poměry kvalitativního výzkumu reprezentativnost ve smyslu externí validity. Také mi bylo ku prospěchu, že jednotliví respondenti vedle svého prostého členství v církvi byli aktivní v různých přidružených aktivitách. A i když se jejich podíly na některých aktivitách

někdy prolínali, pět respondentů úhrnem reprezentovalo všechny aktivity¹², které Scientologická církev na českém území vyvíjí.

Zajímavostí, která by podle mého názoru stála za bližší prozkoumání, je, že všichni členové církve, se kterými jsem byl v kontaktu, byli středoškoláci. Někteří dokonce, jak jsem vyrozuměl, v důsledku kontaktu se Scientologickou církví studia zanechali. Mohlo by se jednat o náhodu, ale já osobně si myslím, že lidé, kteří nejsou formováni vysokoškolským vzděláním ke kritickému myšlení, jsou lepšími adepty pro manipulativní skupiny. Lze u nich předpokládat méně kritický názor. Vojtíšek (1998) a Hassan (1994) sice tvrdí v zásadě opak, ale můj názor je, že by se mohlo jednat o stereotyp, protože může být zavádějící, že naprogramovaní jedinci naplňují úspěšné strategie, což sice předpokládá vysoce inteligentního původce těchto strategií, nenárokuje to však už tolik ty, kteří se tuto strategii naučí. Na tomto principu funguje například telemarketing.

Zkoumání inteligence členů sekt by ostatně mohl být návrh na další výzkum. Zjistit, zda jsou manipulativní techniky v přirozeném prostředí dnešního světa natolik účinné, že přinutí inteligentní jedince angažovat se v sektě, případně jaký má na tento jev vliv vzdělání. Také vidím perspektivu dalšího výzkumu ve zkoumání a identifikaci zdrojů, ze kterých Hubbard čerpal a „kopíroval“ při sestavování systému fungování Scientologické církve.

¹² BASIC, CCHR, Narconon, Cykloběh za Českou Republiku bez drog, dianetické centrum,

7 Závěr

Práce poukazuje na jeden z aspektů života ve společnosti, na problematiku sektářských skupin – lhostejno zda náboženských či prostě pragmaticky komerčních. Je zkoumáno, jaké Scientologická církev používá manipulativní techniky.

Výsledkem předkládané práce je analýza manipulativních technik Scientologické církve. Ze získaných rozhovorů jsem vytvořil kategorizaci jevů, které ve svém vzájemném propojení vedou člověka k jednání, které by bez působení těchto praktik pravděpodobně nevzniklo. Tím naplňuje teoretický obsah nátlakových metod, jak je uvádějí Hassan (1994), Büchnerová (1999), Lifton (1987).

Z rozsáhlých, iterativních rozborů dostupné literatury i rozhovorů provedených s vybranými členy Scientologické církve vyvstaly kategorie *schematické chování, jiná realita, posvátná věda a self-esteem*, jejichž součástí jsou další subkategorie. Tyto jsem trianguloval kategoriálním systémem podle Milese a Hubermana (Hendl, 1999), kde systém kategorií tvořila kritéria totalitní manipulace podle Liftona (1987). Nalezení těchto skutečností dokládá, že manipulace je skutečně používána jako základní nástroj v rozsáhlém portfolio manipulativních technik (Büchnerová, 1999; Hassan, 1994; Vojtíšek, 1998; Rushkoff, 1999)

Vzhledem ke společenské nebezpečnosti těchto praktik proto považuji za důležité v započatém výzkumu dále pokračovat. Dále považuji za vhodné se metodicky zabývat výzkumem dalších aspektů a praktik této církve. Přínosná z vědeckého hlediska mi připadá zejména analýza teoretických východisek celého systému Scientologické církve zaměřená na identifikaci vědních oborů a konkrétních prací ze kterých vychází.

Považuji za důležité, aby tak, jako fungují v anglosaských a germánských zemích centra pomoci obětem manipulace, na které uveřejňuje například Steven Hassan (1994) kontakt ve svých knihách či Douglas Rushkoff na svých webových stránkách¹³, i u nás měl být pro oběti manipulace zejména ze strany sekt kladen zvláštní zřetel na poradenství a terapii. Pozornost by se měla věnovat také zvýšení informovanosti veřejnosti o sektářské problematice. To je podle mého názoru nejlepší způsob prevence.

¹³ <http://www.rushkoff.com/>

Seznam literatury

Atack, J. (1990). A piece of Blue Sky – Scientology Dianetics and L. Ron Hubbard Exposed. Staženo 11.10.2006 z <http://www.cs.cmu.edu/~dst/Library/Shelf/attack/order.htm>

Atack, J.. Hubbard and the Occult by Jon Atack. Staženo 23.10.2006 z <http://home.snafu.de/tilman/j/occult.html>

Büchnerová, B. (1999). Co máme vědět o sektách. Praha. Amulet.

Definice vědy. Britannica. Staženo 17.12.2006 z www.britannica.com

Eyesenck, M. W.; Keane, M.T (1990) *Cognitive Psychology: A Student's Handbook*. Hove: Lawrence Erlbaum Associated Ltd.

Ferjenčík, J. (2000). Úvod do psychologického výzkumu. Praha: Portál.

Gale Encyclopedia of Psychology (2001). Bonnie Strickland, Ed. 2nd ed., Detroit: Gale.

Giddens A. (2001). Sociologie. Praha: Argo.

Hassan, S. (1994). Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka.

Hendl, J. (1999). Úvod do kvalitativního výzkumu. Praha: Nakladatelství Karolinum. Univerzita Karlova.

Kaufman, R. (1972 revize 1995). Inside Scientology - How I Joined Dianetics/Scientology and Became Superhuman. Staženo 11.10. 2006 z <http://www.solitarytrees.net/pubs/isd/index.htm>

Klimeš, J. (2002). Reakce na ambivalentní objekt – nepublikovaná disertační práce FF UK. Praha.

Lifton, J. R. (1987). The Future of Immortality and Other Essays for a Nuclear Age. New York Basic Books.

Lužný, D. (1997). Nová náboženská hnutí. Brno: Masarykova Univerzita

Marcuse, H. (1967). Der eindimensionale Mensch - Studien zur Ideologie der fortgeschrittenen Industriegesellschaft. Neuwied: Luchterhand.

Mayring, P. (1990). Einführung in die qualitative Forschung. München: Psychologie Verlag, Union.

Merriam-Webster's Collegiate® Dictionary, Eleventh Edition, (2003). Springfield: Merriam-Webster.

Owen, Ch. (1997). Critical Essays on Scientology. Staženo 11.10.2006 z <http://www.xenu.net/archive/oca/oca.html#6>

Popper, K. R. (1979). Objective Knowledge, An Evolutionary Approach, Oxford: Oxford University Press

Porterfield, M. K. (1997). O sektách. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Rushkoff, D.(1999). Manipulativní nátlak, aneb proč tak snadno uposlechneme druhé. New York: Riverhead Books.

Růžička, J. (2001). Auditing v Dianetice. Konfrontace, č.1, 35-38.

Scientologie.cz –a. Informace o ochranných známkách. Staženo 26.10.2006 z <http://www.scientologie.cz/trademarks.htm>

Scientologie.cz –b. Co je Scientologie?. Staženo 26.10.2006 z

<http://www.scientologie.cz/tisk/index.php?display=page&ID=39&pg=2&version=CZ>

Scientologie.cz –c, Popis scientologického náboženství. Staženo 26.10.2006 z

<http://www.scientologie.cz/tisk/index.php?display=page&ID=7&pg=2&version=CZ>

Sčítání lidu v roce 2001 in: Český statistický úřad

Sčítání lidu v roce 1991 in: Český statistický úřad

Strauss, A; Corbinová, J. (1999). Základy kvalitativního výzkumu. Brno: Albert.

Štampach, O. (1998). Dingir, č.1. Praha

Vágnerová, M. (1999). Psychopatologie pro pomáhající profese -Variabilita a patologie lidské psychiky. Praha: Portál.

Vojtíšek, Z. (1998). Netradiční náboženství u nás. Praha: Dingir.

Vosper, C. (1973). The Mind-benders: Scientology. Mayflower: Neville Spearman Ltd.

Seznam příloh

Příloha 1 - Declaration of Enemy

Příloha 2 - The Bridge To Total Freedom

Rozhovor č. 1

Rozhovor č. 2

Rozhovor č. 3

Rozhovor č. 4

Rozhovor č. 5